

ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ ז"ל

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20605. szám ■ 2015. május 14. csütörtök ■ 5775. ijar 25.

A KNESZET ELSŐ ÉS MÁSODIK OLVASATBAN MEGSZAVAZTA A KORMÁNY BŐVÍTÉSÉT HÉTVÉGÉRE FELÁLLHAT A KORMÁNY

A Kneszet hétfőn és kedden hosszas vita után első és második olvasatban megszavazta a kormány további miniszterekkel és miniszterhelyettesekkel történő megnövelését lehetővé tevő törvénymódosítást.

Ezzel lehetővé válik az előző kormány korlátozó törvényének az eltörlése, amely a miniszterek számát 18-ban, a helyettesek számát négyben maximálja.

A hétfői szavazáson a Kneszet valamennyi tagja részt vett. A törvénymódosítás mellett szavazott 61, ellene 59 képviselő.

Ezt követően megszavazták annak a különleges bizottságnak a létrehozását is, amely végül dönteni fog a kormány által hozott alaptörvényének a megváltoztatásáról. Ezen a szavazáson 60 képviselő a bizottság létesítése mellett, 58 ellene szavazott.

Jichak Herzog, a Mahane hacioni (Cionista tábor) elnöke, az ellenzék vezetője

a Kneszet plénuma előtt azt állította, hogy a leendő kormánykoalíció minden tagja fejenként 20 millió sékel állami pénzt kap, mint mondta, „politikai pazarlásra, csak azért, hogy Benjamin Netanjáhu túlélhessen, mint az eddigi leggyengébb kormány feje.”

Zeév Elkin (Likud) válaszában kétszínűséggel vádolta Herzogot, mondván, hogy ha most ő alakítana kormányt, ugyanennyit adna, sőt, még többet is.

A Likud köréből származó értesülések szerint Netanjáhu igyekszik minél hamarabb felesketni az új kormányt, és amint a Kneszet második és harmadik olvasatban is elfogadja a törvényjavaslatot, meg-

kezd a megbeszéléseket a Likud-frakció tagjaival a miniszterek kinevezéséről.

Amennyiben a Kneszet mind a három olvasatban megszavazza a kormánybővítési javaslatot, Netanjáhu első lépcsőben 18-ról 20-ra emeli a miniszterek számát, a későbbiekben pedig felold minden korlátot: tetszőlegesen nevezhet ki minisztereket, visszaállítva a korábbi kormányzati ciklusban eltörölt tárca nélküli miniszteri intézményt.

A koalíciós alkudozás

Netanjáhu számára meglehetősen szerencsétlenül alakult: a partner-pártok – a Hábájit hájehudi, a Kulánu, a SASZ – összesen hét miniszteri állást kaptak a csatlakozás fejében, s így magának a kormánypártnak, vagyis a Likudnak nem maradt több, mint tizenegy miniszteri tárca. Jelenleg (vasárnap) 13 vezető Likud káder várakozik 10 miniszteri tárcára. Netanjáhu igencsak zsarolható helyzetbe került, és nem csak az ellenzék részéről. Ajub Kara, a Likud veterán drúz tagja

például egy drúz miniszter kinevezését követeli.

Netanjáhu ezért választotta a meglehetősen népszerűtlen megoldást a miniszteri és -helyettesi állások számának a bővítésére.

A Likud párt jónéhány „nagyágyúja” – így Gilád Erdan, Juvál Steinitz, Cáchi Hánegbi, Szilván Salom vagy Cipi Hotoveli – jelenleg miniszteri állás nélkül várakozik arra, hogy a „főnök” megoldja a kényes problémát.

További részletek a 3. oldalon

EHETI LAPSZÁMUNKBÓL:

- * Reuven Rivlin Berlinben (2. oldal)
- * Minden betonból van (3. oldal)
- * Utolsó náci per? (4. oldal)
- * Mazsihisz választás után (7. oldal)
- * Zádor Jenő zeneszerző emlékezete (8. oldal)
- * Tisztelet, amit ki kell érdemelni (10. oldal)
- * Egy unoka naplójából (11. oldal)
- * A kocka el van vetve (12. oldal)
- * Elszáll az agyam (13. oldal)
- * Vacsorára ajánljuk (21. oldal)

**HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS
ÜGYEKBE HÍVJA
GEORG EDRI**

A 050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON.

9771565391001

20

14/05/2015

אוקלט סופ"ש

RIVLIN A RASSZIZMUS ELLENI KÜZDELEM FONTOSSÁGÁT HANGSÚLYOZTA BERLINBEN

A rasszizmus, az antiszemitizmus és a szélsőségek elleni küzdelem fontosságát hangsúlyozta Reuven Rivlin izraeli államfő hétfőn Berlinben, az izraeli-német diplomáciai kapcsolatok felvételének 50. évfordulója alkalmából tett látogatása első napján.

A berlin-grunewaldi vasútállomás hírhedt 17-es vágányánál kialakított emlékhelyen - ahonnan 1941-től a második világháború végéig több tízezer berlinit szállítottak munkatáborba vagy megsemmisítő táborba zsidó származásuk miatt - tartott koszorúzás után mondott beszédében Reuven Rivlin hangsúlyozta, hogy az ordas eszmék ellen nem elég a demokrácia biztosítása, hiszen a demokrácia önmagában nem ad „védeltséget a nacionalizmus és a faszizmus ellen”.

A mai világban, amelyben „egyre nagyobbak a kultúrák és az az ideológiák közötti feszültségek, éberségre és határozottságra van szükség mindenkitől a rasszizmus, az antiszemitizmus és a fundamentalizmus elleni küzdelemhez” - mondta az izraeli államfő a berlin-brandenburgi közszolgálati műsorszolgáltató társaság (RBB) hírportáljának beszámolója szerint.

Reuven Rivlin a német államfő, Joachim

Gauck meghívására látogatott Berlinbe. Hétfői találkozásukon nemcsak a két ország kapcsolatának fejlődését méltatták, hanem a vitatott kérdésekről is beszéltek. A német államfő a tárgyalás után tett nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy a holokauszttal terhelt múlt „feloldhatatlan kapcsolatot” teremtett Németország és Izrael között, és a közös értékek is összekötik a két országot.

Ugyanakkor Németország támogatja az iráni atomprogram körüli viták rendezéséről szóló szerződés ügyét, és kiáll az izraeli-palesztin konfliktus két állam (Izrael és Palesztina) létén alapuló megoldása mellett - mutatott rá Joachim Gauck.

Reuven Rivlin azt mondta, hogy Izrael ugyan mindkét kérdésben más álláspontra helyezkedik, de a nézetkülönbségek nem terhelik meg az izraeli-német viszonyt. „Kapcsolataink olyan közös értékeken alapulnak, mint a demokrácia, a véleményszabadság és az egyenlőség” - mondta az izraeli köztársasági elnök.

Reuven Rivlin vasárnap este érkezett Berlinbe. Hétfőn tárgyal Joachim Gauck német államfővel, kedden pedig Angela Merkel kancellárral és Frank-Walter Steinmeier külügyminiszterrel folytatott megbeszélést. A német-izraeli diplomáciai kapcsolatok felvételének 50. évfordulójára számos programot szerveztek, a rendezvénysorozat csúcspontja a Berlini Filharmonikusok keddi esti hangversenye lesz. Az izraeli államfő látogatásának idejére rendkívüli biztonsági intézkedéseket vezettek be a német fővárosban.

Rivlin a látogatás alkalmából a ZDF országos közszolgálati televízióknak adott interjújában hangsúlyozta: Izrael és Németország különleges kapcsolata nem azt jelenti, hogy Németországnak mindenben egyet kell értenie a zsidó állammal, és az sem szükséges, hogy mindig támogassa törekvéseit.

MTI

LEV KOVITS JOSZI ז"ל EMLÉKEST ÉS ÚJ VEZETŐSÉG VÁLASZTÁS A NETANJAI BNÉ BRIT LÖW IMMÁNUEL PÁHOLYÁBAN

A Margoa Hotelben tartott megemlékezésen - amelyet Leöb Aki-va nyitott meg - a páholy tagjai megrendülten vettek búcsút a mindenki által szeretett és tisztelt Levkovits Joszéftől, a páholy elnökétől. Keresetlen, megható szavakkal mondott beszédet és emlékműcseseket gyűjtött Joszi leánya, Shira, akit óriási fájdalom ért: szüleit szinte egyszerre veszítette el. Grünfeld Smuel főkantor az El Male Rachamim imát recitálta nagy átérzéssel. A páholy nevében Egervári Vera meleg szavakkal búcsúzott a magyar ajkú Bné

Brit páholy elnökétől.

Az új elnökválasztást illetően egységes döntés született: Káin Ági Aviva idegenvezető nyerte el az elnöki tisztséget, akit minden szempontból alkalmasnak ítélt úgy a vezetőség, mint a Bné Brit Nagy Páholy küldötte is a magas pozíció betöltésére. Káin Ági a megválasztását követő beszédében megemlékezett Josziról,

visszaidézve alijázásuk idejét, az ulpánon való találkozásukat, amely a későbbiekben szoros baráti kapcsolattá szövődött. Káin Aviva reményét fejezte ki, hogy az új vezetőség közreműködésével a továbbiakban is folytatni fogja a páholy kultúr- és jótékonyági programjainak megvalósításait. Az ivrit páholyt Fleischer Efrájim képviselte.

A NETANJAI PÁHOLY MÁJUSI PROGRAMJA

Május 19-én, kedden délután 5 órakor irodalmi est keretében Egervári Vera mesél a hallgatóságnak, és Budacsek Máriána a modern kor technikai vívmányait ismerteti.

ÖNKÉNTES ZSIDÓ GETTÓK NÉPE

Érdekesnek ígérkező kiállításra invitáló meghívót kaptunk a napokban. Budapesten, a Paulay Ede utca 1. szám alatt található Izraeli Kulturális Intézet Futureal termében nyitják meg május 18-án délután hat órakor Benda Iván fotóművész és Heller Ágnes filozófus Önkéntes zsidó gettók népe című kiállítását.

Az eseményt Heller Ágnes és Gábor György nyitja meg. A kiállítás képanyagát Benda Iván készítette, aki már 29 alkalommal járt Izraelben. A fényképek legfőbbként Jeruzsálemben, a Mea Sheárim negyedben készültek, de nem az országot kívánják bemutatni, hanem egy életformát, az önkéntes zsidó gettók népét a zsidó államon belül.

„Az ortodoxok, a haszidok önszántukból ott maradtak akkor is, mikor már nem kellett volna. Ma is elzárkóznak, New Yorkban, Jeruzsálemben, ahogy Izrael más városaiban is. Izraelben többé nem a „gójok” elől, hanem a szekuláris világ szabályai és törvényei szerint élő izraeli zsidók elől.”

A képekhez a szöveget Heller Ágnes írta.

(P.G.)

A Petach Tikva-i Magyarul Beszélők Klubjának átszervezésével változás történt a klub Programjában.

Az újabb működési időpont szerint, minden héten kedden délután 16 órától 18 óra között várják a klub tagjait, látogatóit.

Pontos cím: Hísztradrut utca 19., IV. emelet. (Lift van) Mindenkit szeretettel vár a vezetőség! A belépés díjtalan.

Minden betonból van, vagy majdnem minden

Legalábbis ez volt a benyomásuk azoknak, akik az elmúlt héten ellátogattak Tel Avivba, az IVANKA nevű magyar dizájn cég izraeli bemutatójára.

Tel Aviv alatt Nagy-Tel Avivot kell érteni, egészen pontosan Bné Brakot, ahol az első izraeli bevásárló központ, a Kenyon Ayalon tőrszomszédságában, a Lechi utca 7. szám alatt nyitotta meg első külföldi bemutatótermét IVANKA, a betonra specializálódott, és a világon egyre inkább ismertté vált, elsősorban az építőiparban tevékenykedő magyar dizájn cég.

A magyar vállalat mellett további öt helyi és külföldi intézmény lesz még egy fedél alatt a Hamama (üvegház) nevű épületben.

Óvatos becslések szerint is hatszáz meghívott vendég jelent meg a magyar cég bemutatkozóján. A látogatók legtöbbször szakmai, építészek, mérnökök, üzletemberek, és dizájn-tervezők.

Előttük mondott beszédet Ivánka Katalin, aki Ivánka Andrással együtt 2002-ben alapította meg a céget.

Díjkiosztásra is sor került, az ünnepélyes alkalmat használták fel, hogy az Épület és lakás (Binján vedur) izraeli magazin „legígéretebb építész, belsőépítész és termékdizájn” ez évi díjait kiosszák. Az átadók egyike Ivánka Katalin volt, akinek cége a Bné Brak-i központ legnagyobb területét foglalja el a kiállítók közül.

Kis-Szabó Zsanett, a cég marketing igaz-

gatója elmondta, hogy a bemutatóteremben nemcsak kiállítások lesznek, hanem az épület galériájában stúdiók fognak működni, ahol a cégek képviselői kapcsolatba kerülhetnek a helyi építészekkel, szakemberekkel, üzletfelekkel, ezáltal állandó eszmecserékre, tapasztalatok átadására és üzletek megkötésére nyílik majd lehetőség.

Azt is megtudhattuk a vállalat képviselőjétől, hogy idén már Milánóban is szerepeltek, ahol nagy sikerrel mutatták be a „The Sound of Textures” nevű interaktív showt, ami egy innovatív projekt, amelyben a különböző beton felületekhez zenei hangokat társítottak. Lehetőséget adva a látogatóknak, hogy az IVANKA által gyártott betonfelületeket megérintve megismerjék az anyag jellegzetességét azáltal, hogy az érintéseket sajátos, egyedi muzsika kísérte.

– Mi – mondta Kis-Szabó Zsanett – arra kapacitáljuk látogatóinkat – más kiállítókkal ellentétben –, hogy igenis érintsék meg és fedezék fel az anyag – a beton – látható és rejtett tulajdonságait.

Mint kiderült, hangfalat is készítenek betonból, a törzs egyetlen, formára gyártott betontömbből áll. De más felhasználási lehetőségről is beszámolt Kis-Szabó Zsanett. Úgy tűnik, a határ a csillagos ég.

– Padló- és falburkolatok, fürdőszobaelemek, helyszínen öntött lépcsők, fényáteresztő, rácsos, nyomatos és grafikai megoldások és bútorok is készülnek betonból. De a világ első, cementet és textilt ötvöző ruházati kollekcióit is az IVANKA állítja elő, és még retikülöket és szemüvegkereteket is öntenek különböző betonvegyületekből.

IVANKA üzleti partnerei közé tartozik többek között a Mercedes-Benz, Saint Laurent Paris, MGM Grand Las Vegas, Liberty London, a BMW, és néhány ismert szálloda-láncolat is. A teljes, részletes felsorolás hosszú lenne. Most Izraelben is megvetették a lábukat.

(Peer)

Kis-Szabó Zsanett marketing igazgató a cég burkoló fala mellett

KORMÁNYBŐVÍTÉS TÖBBMILLIÓÉRT

Folytatás a címlapról

További nehézséget okoz körükben, hogy – sajtóértesülések szerint – Netanjáhu két fontos minisztériumot: a külügyit és a távközlésit magának kíván fenntartani.

Jáir Lapid, az ellenzékbe vonult Jész Átid párt vezetője, az előző Netanjáhu-kormány pénzügyminisztere felháborítónak nevezte a miniszterelnök eljárását. Jehuda Weinstein állami főügyészhez és Juli Edelstein Kneszet-elnökhöz intézett levelében tiltakozott a Kneszet-szavazás ellen. Vasárnap este a törvénymódosítás megakadályozására a Legfelsőbb Bírósághoz fordult. A Kneszet jogi tanácsadója szerint az átmeneti kormánynak jogában áll alaptörvényt hozni és eltörölni.

Lapid hivatali utódját, az új kormány kinevezett pénzügyminiszterét, Mose Kahlont arra kérte, hogy szálljon szembe Netanjáhu tervével.

„Minden egyes fölösleges miniszteri és miniszterhelyettesi állás több tízmillió sékelébe kerül évente az izraeli adófizetőknek. Ezt az összeget pedig közoktatásra, egészségügyre, szociális jóléti kiadásokra kellene fordítani” – üzent Lapid Kahlonnak, aki pártprogramjában a kor-

mányzati pazarlás megfékezését, a bankrendszer megrendszabályozását, a szociális szakadékok áthidalását ígérte és kapott ezért szavazóitól 10 mandátumot.

Kahlon ígéretet tett rá, hogy a miniszterek számának növelése nem fogja lényegesen megnövelni a költségvetési kiadásokat. A

Pénzügyminisztérium költségvetési bizottsága minden egyes miniszteri iroda éves kiadását „csak” 2.8 – 3.9 millió sékelesre becsüli, ám a legfőbb problémát abban véli látni, hogy az állam túl sok minisztérium által történő adminisztrálása nem hatékony.

Halmos László

Először láthatók Izraelben a Holt-tengeri tekercsek

A Tízparancsolat legrégebbi, 2000 éves példányát az Izrael Múzeumban lehet megnézni két hétig, az Emberiség rövid története című kiállításon. A Holt-tengeri tekercseket, melyeket egy palesztin pásztor talált meg egy barlangban Jeruzsálem közelében, külföldön már kiállították, de Izraelben ez az első alkalom.

Az 1947-ben Quramban felfedezett tekercsek közül a legnagyobb jelentősége a 4-es barlangban talált Ézsaiás tekercsnek van, amely 7,34 méter hosszú és borjúbőrre írták, viszonylag jó állapotban maradt ránk. A csaknem 900 feltárt kézirat nagy része pergamenre készült, és sajnos olyan rossz állapotban vannak, hogy csak nagyon ritkán lehet őket a nyilvánosság elé tárni anélkül, hogy kárt ne okoz-

zanak bennük. A most kiállított Tízparancsolat legrégebbi példánya csak egy a 14 kiállított műtárgy közül.

A legrégebbi kiállítási darab egy 1,5 millió éves fegyverkészlet, melyet az emberek minden valószínűség szerint elefántok elejtésére használtak. De láthatók itt koponyák a világ legrégebbi családi temetőjéből, agyagtáblák Mezopotámiából, és 2700 éves pénzek azokról a területekről, melyek ma Törökországhoz tartoznak.

Az Izrael Múzeum fennállásának 50. évfordulóját ünnepli ezzel a kiállítással, amely a modern korral ér véget. A legutolsó bemutatott történelmi érték Albert Einstein kézirata, melyen a szerző a fizika tudományát forradalmasító relativitáselméletet vetette papírra a XX. század elején. (globoport)

A férfi, aki végignézte háromszázezer magyar zsidó meggyilkolását

Helyszíni riport Németországból, valószínűleg az utolsó élő auschwitzi SS-tiszt, a náci Oskar Gröning ellen indított perről.

A Lüneburgi Tartományi Bíróságnak nincs akkora tárgyalóterme, amelybe beférnének mindazok, akik követni akarják a feltehetően utolsó élő auschwitzi SS-tiszt ellen indított pert. A tárgyalás helyszíne egy 1656-ban, eredetileg lovagi akadémia célját szolgáló épület, melybe rendkívüli biztonsági intézkedések közepette 60 újságíró és 60 főnyi hallgatót engedtek be.

Oskar Gröning ellen a hannoveri ügyészség emelt vádat. A már augusztusban elkészült 80 oldalas vádirat az 1944. május 16. és 1944. július 11. közötti időszakra szorítkozik. Ekkor zajlott az úgynevezett „magyar akció”. Az ügyészhez 62 „mellékvádlo” is csatlakozott. Ők valamennyien magyar származásúak, néhányuk itthon, számosan közülük a világ különböző tájain, Kanadában, az Egyesült Államokban, Izraelben, Németországban, Angliában élnek. Legtöbbjük holokauszt-túlélő, mások az Auschwitzban elpusztított áldozatok rokonai, vagy leszármazói. Közülük tizenöten személyesen is tanúvallomást tesznek.

Oskar Gröning 1921-ben született Alsó-Szászországban. 12 évesen már a Hitlerjugend tagja, 1940-ben pedig önként lép be a Waffen SS-be. 1942-ben helyezik Auschwitzba, ahol két éven át szolgál.

A vád Gröning ellen: bűnsegéd legalább háromszázezer magyar zsidó szándékos, aljas és kegyetlen meggyilkolásában.

Az auschwitzi koncentrációs táborban összesen mintegy egymillió embert pusztítottak el. Az úgynevezett „magyar akció” – ami a Göring elleni vád alapja – az, hogy 57 nap alatt Magyarországról 430 ezer zsidót deportáltak, közülük legalább 300 ezret küldtek a gázba és égettek el az auschwitzi krematóriumokban.

De vajon mi volt Gröning szerepe és felelőssége ebben a tömegmészárlásban? Ezt kell tisztázni a három hivatásos bíróból és két esküdttől álló bírói tanácsnak.

A 94 éves vádlott járókerettel

lép be a tárgyalóterembe. Nehézkesen ül le két védője közé. Vele szemben, a terem másik oldalán a túlélők és jogi képviselőik. A bírói pulpitus előtt egy asztalon 4 láda, benne vaskos dossziék. A bizonyítékok.

A bíró megesketi a szinkrontolmácsokat, akik magyarra, angolra és héberre fordítják az elhangzottakat. Majd a hallgatósághoz szól. Tudom – mondja – hogy ez a per rendkívüli érzelmeket vált ki. Ezzel együtt, vagy ennek ellenére ez egy büntetőeljárás, ahol a perrendtartás szabályait szigorúan be kell tartani. Ebben a teremben nincs helye tapsnak, vagy bármely más érzelemnyilvánításnak.

Az ügyész röviden ismerteti a vádiratot. A bíró kérdésére Gröning nyilatkozik: vallomást akar tenni.

Azzal kezdi, hogy erkölcsileg felelősnek érzi magát, de tettének jogi megítélését a bíróságra bízta. A tőle később elhangzottak ismeretében ennek a kvázi bocsánatkérésnek az őszintesége erősen megkérdőjeleződik bennem.

A vádlott elmondta, hogyan került Auschwitzba, amelyről – állítása szerint – korábban nem tudta, hogy haláltábor „Odaérkezésünkkor egy külön barakkba helyeztek el bennünket, ahol rengeteg vodka volt. Állami vodka. Állandóan azt ittuk, rengeteg állami vodkát, hogy ki lehessen bírni.”

Gröning náci múltja sajátos körülmények között került nyilvánosságra. Erről is beszámolt a papírról felolvasott nyilatkozatában.

„Egy bélyeggyűjtő klubbeli em-

ber írt egy könyvet, ami arról szólt, hogy nem volt holokauszt és nem igazak a koncentrációs táborokban történt borzalmakról szóló mesék. Ez annyira felbosszantott, hogy egy hosszú levélben megírtam neki: én magam ott voltam Auschwitzban. A saját szememmel láttam, hogy minden úgy történt, ahogy mondják.”

A német igazságszolgáltatás hosszú utat járt be a mostani tárgyalásig. Náci-percek ugyan voltak már az ötvenes-hatvanas években is, de a felelősségre vonás iránti igyekezet a németekben mindig takaréklángon pislákol.

Gröning ellen is már 1976-ban indítottak nyomozást, de a frankfurti ügyészség kilenc év után bizonyítékok hiányában megszüntette az eljárást. Egészen 2011-ig azonban csak olyanok ellen emeltek vádat, akiknek „vér tapadt” a saját kezükhöz. A német igazságszolgáltatásban a Demjanjuk per hozott szemléletváltást. A Münchener Törvényszék bűnösnek mondta ki a sobibóri koncentrációs tábor őrét, John Demjanjukot 27 ezer zsidó meggyilkolásában való bűnrészességéért, annak ellenére, hogy egyetlen konkrét erőszakos cselekményt sem tudtak rábizonyítani. A bíróság ekkor mondta ki: mindazok bűnrészesei a tömegmészárlásnak, akik bármilyen beosztásban résztvevői voltak a gyilkoló gépezetnek.

Ez a szemléletváltás szolgáltatott precedenst a most folyó perhez is. Gröninget sem azzal vádolják, hogy személyesen ölt volna meg bárkit. Az ő feladata

Auschwitz-Birkenauban az volt, hogy átnézze a deportáltak rámpán hagyott poggyászeit, kiszedje belőlük a pénzt és az értékeket, lekönyvelje őket, majd mindezt eljuttassa a berlini központba.

Mindeközben Gröning ott állt a rámpán, szemtanúja volt a szelekálásnak és tudta, hogy a kiszelektáltakat azonnal a gázba küldik, a többiek pedig kényszermunkára hajtják. Ő maga is SS őrként felügyelt arra, hogy a deportáltak meg ne szökjenek, no meg arra is, hogy mindent eltüntessenek a rámpáról mielőtt a következő vagonból kieresztik a foglyokat.

„Nem volt torlódás. A második és harmadik vonatot csak akkor nyitották ki, amikor az első szerelvény után mindent eltüntettek. Ha nem így lett volna, az rendetlenséget eredményezett volna. A krematóriumokban 24 óra alatt 5000 embert lehetett „ellátni”. Mindenkinek meg volt a saját rámpája.” – válaszolta Gröning egy kérdésre.

„Volt, hogy rend volt, volt, hogy nem. Ha jöttek a transzportok, akkor mindenkinek ott kellett hagynia a munkáját és menni a rámpára. Ha én szerveztem volna, másként csináltam volna.”

Vérfagyasztó szavak. A megbánás legkisebb jele nélkül.

Megemlített egy esetet, amikor a rámpán hagyott csomagok egyikében felsírt egy csecsemő, akit az anyja abban a reményben hagyhatott ott, hogy így megmenekülhet. Egy SS őr felkapta a gyermeket és a vagon falához csapta. A vádlott azt állítja, hogy ezt követően kérte Auschwitzból történő áthelyezését, bár ennek nyomát az iratok közt nem lehetett megtalálni. Azt is csak akkor ismerte el, hogy a „magyar akció” előtt alá kellett írnia egy titoktartási nyilatkozatot, amikor egy erről szóló dokumentumot elétártak.

A tárgyalás kedden a túlélő „mágnavádlok” vallomásaival folytatódott. Egyiküktől az ehetségi tárgyalás-sorozat végén azt kérdeztem, hogy viseli az eddig hallottakat. „Olyan, mintha megint ott lennék. Ugyanazok a szavak, ugyanazok a kifejezések. Auschwitz szelleme itt lebeg ma is. Auschwitz mérge 70 év után ugyanúgy hat, mint akkor.”

Dr. Sándor Zsuzsa

EVA MOZES KOR: „A MEGBOCSÁJTÁS A LEGNAGYOBB BOSSZÚ”

Heves vitát váltott ki sorstársai körében az auschwitzi haláltábor megjárta Eva Mozes Kor nyilatkozata, miszerint Oskar Gröningnek nem kellene bíróság elé állnia.

Egy idős hölgy kezét nyújt egy nála is öregebb férfinak, aki megöleli és arcon csókolja. A hölgy megdöbben, a világ meghatódik – ám 49 másik javakorabeli ezt az egészet elítéli.

Így foglalhatnánk össze az Oscar Gröning elleni per egyik mellékesnek tűnő, ám rendkívül jelentőségeltjes pillanatát. A 81 éves Eva Mozes Kor, akin ikertestvérével együtt rettenetes kísérleteket végeztek az auschwitzi lágerben működő orvosok, kezét akart fogni Oscar Gröninggel – miután pár nappal korábban „kiütötte az öreg náci”, ahogy blog bejegyzésében fogalmazott.

A tárgyalás első napján ugyanis be akart mutatkozni Gröningnek, aki megpróbált felállni a hölgy előtt, azonban hirtelen elfehéredett és átmenetileg elvesztette az eszméletét. Eva Mozes Kor tartotta meg az idős férfit, hogy ne zuhanjon a padlóra. Pár nappal később tehát újra odament Gröninghez, aki ezúttal –Kor kérésére – ülve hallgatta végig a 81 éves holokauszt túlélő szavait: „Méltányolom a tényt, hogy kész idejönni és szembenézni velünk. De azt szeretném, ha az öreg nácihoz fordulna, akik még élnek, hogy jöjjenek elő és foglalkozzanak a neonácizmus problémájával napjaink Németországában. Mert ezek a fiatal, félrevezetett németek, akik azt akarják, hogy Hitler és a fasizmus visszatérjen – ők nem fognak Eva Korra hallgatni, vagy bármelyik másik túlélőre. Ön elmondhatja nekik, hogy ott volt Auschwitzban, hogy részt vett a náci pártban és, hogy ez egy rémes dolog volt.”

Később egy televíziós beszélgetésen Éva Mozes Kor azt mondta, hogy a kilencvenhárom éves volt SS-tisztnek szerinte nem kellene bíróság elé állnia. Ehelyett annak a fontosságát hangsúlyozta, hogy az egykori náci nyilvánosan beszéljen azokról a szörnyűségekről, amiket elkövettek, így szembeszállva a Németországban egyre erősödő holokauszttagadó neonáci hangokkal.

A per másik 49 magánvádlója hevesen kritizálta az asszony gesztusát. Szerintük nincs joga a meggyilkolt zsidók, az életben maradt családtagjaik és a többi túlélő nevében megbocsátani annak, aki részt vett a lemészárlásokban. A felperesek ügyvédjükön keresztül adtak ki közleményt.

„Ügyfeleim nem nyilatkoznának a kérdésben -, hiszen ki tudná jobban egy Auschwitz-túlélőnél, hogy mindenkinek meg kell találnia a saját útját, hogy feldolgozza a szenvedést - ha, Kor asszony nem hangoztatná folyamatosan, nyilvánosan a megbocsátását. Mi nem tudunk megbocsátani Gröningnek a rokonaink és további 299 000 ember meggyilkolásában játszott szerepét.” Nem értik ugyanakkor, hogy Eva Mozes Kor miért szállt be az eljárásba felperesként, ha az a véleménye, hogy véget kell vetni az ilyen pereknek.

Tavaly Breuer Péter kollégánk készített egy beszélgetést Eva Mozes Korral. Az alábbiakban ebből idézünk:

EMK: – *Az emberek elfelejtik, hogy a megbocsátás az nem az elkövetőnek jó, hanem az áldozatnak. Ezzel kezdeti meg a gyógyulás felé vezető utat. Szerintem a megbocsátás a legjobb bosszú.*

BP: – Ez mit jelent?

EMK: – *Elsősorban azt, hogy így sem Mengelenek, sem Hitlernek, Hössnek, a többi nácinak semmilyen hatalma sincsen már felettem! A legtöbb holokauszt áldozat a mai napig is áldozat! Én már nem vagyok az. Egyszerűen ezekkel szemben szabad vagyok.*

– Ezért hozott létre egy múzeumot is Amerikában?

– *Ezt a múzeumot elsősorban azért hoztuk létre, hogy a 21 éve meghalt testvéremre emlékezzünk. Jövőre lesz huszadik éve, hogy létrehoztuk. Meg akarjuk mutatni, hogy a gyógyuláshoz vezető út miből is áll. A megbocsátásból, az önfelszabadításból, visszavesszük a saját életünk felett az erőt, a hatalmat. Így érhető el, hogy agyban, lélekben szabadul fel az ember teljes mértékben. Egyszerűen nem törődik*

Több mint 40 egykori auschwitzi lágerőr aktáját adta át az igazságszolgáltatási szerveknek a náci korszak bűneit vizsgáló központ Németországban. Kurt Schrimm, a nemzetiszocialista bűncselekmények felderítésével foglalkozó tartományi igazságügyi szervek központjának (ZSLANV) vezetője egy korábbi interjújában mondta el, hogy a náci megsemmisítő tábor egykori őreinek többsége 1920 és 1925 között született. A névsorban eredetileg ötvenen szerepeltek, ám időközben több egykori lágerőr meghalt. Hatvan év alatt a német igazságszolgáltatás nem üldözte az egykori lágerőröket, arra hivatkozva, hogy ahhoz bizonyítékra volna szükség, amely alátámasztaná az illetők részvételét bűncselekmények elkövetésében.

Gröning az első perbe fogott náci, aki elismeri, hogy a holokauszt megtörtént. „Ez az egész zsidóság elleni akció volt, amit én nagyon sajnálok” – vallotta most a perben. De vajon ez egyúttal azt is jelenti, hogy Oskar Gröning valóban bűnösnek érzi magát? Vajon mi értelme van egy aggastyánt elítélni 70 évvel a holokauszt után? A jog szerint legfeljebb 3 évet kaphat, és minden valószínűség szerint azt sem fogja letölteni. Az Auschwitz borzalmait túlélők erkölcsi elégtételre vágnak. De van még egy nyomós ok, amit Eisenhower tábornok fogalmazott meg egykoron: „Mindent örökítsetek meg, szedjétek össze a filmeket, szedjétek össze a tanúkat, mert egyszer eljön majd a nap, amikor feláll valami rohadék, és azt mondja, hogy mindez meg sem történt.”

dr. Sándor Zsuzsa

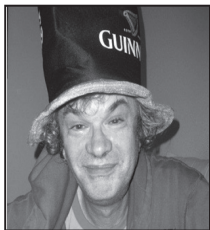
innen kezdve azzal, hogy mások mit mondanak. Ez nem kerül pénzbe, meg van adva a lehetőség arra is, hogy bárki bármikor visszamehet a múltba és vissza is veheti saját fájaldalmát!

– A gyerekei mit szólnak ehhez a küldetéshez?
– *Mindkét gyermekem teljes mértékben támogat, mellettünk van, a fiam jobban belemerült a munkába, nagyon sok túrán vesz részt velem együtt. A lányom is járt már velem Németországban, mert elsősorban ott tartunk előadásokat. Mindkettő igyekszik velem lenni, amikor csak az idejük megengedi.*

– Már nem divat a levelezőlap, most mégis arra kérem, hogy fogalmazzon meg egyet, három mondatban.

– *Három életleckét osztanék meg, amelyeket az előadásimon is elmondok. 1. Sohase adjad fel az életed és az álmaid! Nem tudtam, hogy miként is kell túlélni Auschwitzot, de sikerült, mert nem adtam fel a saját életem. Felnőni ma is nehéz és sajnós a fiatalok ma is képesek feladni. Ha az ember feladja, akkor semmi sem történik. Amennyiben az életfilozófiámat elfogadja, követi, akkor bármit el lehet érni. 2. A Holocaust egyik oka a zsidókkal szembeni előítélet. Sajnálatos módon ezek ma is léteznek. Az európai antiszemitizmus egyre csak erősödik. Minden erőfeszítést kell tenni, hogy az embereket csak saját tettei és egyénisége alapján ítéljük meg. Különböző ez az előítélet az emberi lélek rákjává válik. Tönkreteszi azokat, akikkel ezekkel az előítéletekkel élnek együtt, illetve a társadalmat is, amelyik megengedi ezeknek az előítéleteknek a létezését. A történelemben ennek minden példáját megtaláljuk. 3. Bocsásson meg legnagyobb ellenségének, bocsásson meg mindenkinek, aki Ön ellen vétett! Ez belső gyógyulást és önfelszabadítást eredményez! Így minden maga elé kitűzött célt el tud érni!*

új kelet összeállítás

AVI BEN GIORA: Egy alkotmánybíró tündöklése és bukása

2010-ben Ungváry Krisztián, és az Élet és Irodalom pert vesztett Kiss László alkotmánybíró ellen. Ungváry mint történész kezdett el kutakodni Kiss ellen. Vizsgálódásainak eredményeként kiderítette, hogy Kiss mint a pécsi egyetem párttitkárhelyettese „helyzetjelentéseket” írt az elhárításnak. Nagy szerepe volt a 80-as évek diákmozgalmainak felszámolásában. Ő volt az aki a „Dialógus” csoportról rendszerességgel jelentéseket írt. Ungváry az ÉS-ben jelentette meg írásait melyben leleplezte Kisst mint állambiztonsági besúgót. Kiss több pert indított Ungváry és az ÉS ellen. Magánvádait sorra elvesztette Ungváryval szemben, ám kártérítési pert indított, melyben három millió forint kártérítés megfizetésére kötelezte Ungváryt, és az Élet és Irodalmat. Ungváry és a sajtó orgánum fizetett, de a strassburgi Emberi Jogok Európai Bíróságához (röviden EJEB) fordultak jogorvoslásért. A napokban született döntés mely szerint Kiss jogtalanul nyert pert Ungváryékkal szemben. Ungváry a következőket mondta miután értesült az ítéletről:

„Őt nem kellett beszervezni, megszarolni:

ami rosszabb, ő önként, kényszer nélkül, a besúgóknál sokkal magasabb pozícióban döntött emberi sorsokról. Sem Kiss, sem a bíróság nem vitatta, hogy leszedetett dialógusos plakátot, vagy felszólalt egy dialógusos jelölt ellen, akit KISZ titkárnak akartak választani. Az volt a feladata, hogy a hallgatói információs csatornákat ellenőrizze és pártvonalon hangulatjelentéseket írogasson.”

Az EJEB döntésében kimondotta, hogy a legfelsőbb bíróság megsértette az EJEB 10. számú határozatát, mely szerint jogtalanul büntette meg azokat, akik szót emeltek egy jogtalanosság ellen, és ezzel akadályozták a szabad véleménynyilvánítást. Az ítélet nem csak az anyagi kár, hanem a felpereseket ért nem anyagi jellegű károk megtérítésére is kötelezte a Magyar Államot.

Íme egy újabb kirívó eset, mely a nyugati sajtóban is napvilágot látott, hogy az Orbán kormány a régi rendszer bírait alkalmazza nagy előszeretettel. Olcsó mentegőzőzés, amit nyakra - főre hajtogatnak, miszerint nem a múlt, hanem a szakmai rátermettség, ami dönt a ki-

nevezéseknél. Szívesen feltenném a kérdést: hogy tetszenek érteni a szakmai rátermettséget, politikai, avagy szakmai szempontok alapján? Ez az eset is egy bizonyíték, hogy noha egészen biztosan köztudott volt Kiss múltja a kinevezése előtt, de ennek ellenére se nem tanácsolták el, se nem vonták vissza a kinevezését. Már többször leírtam itt, és máshol is, miért nem lehetne végre nyilvánosságra hozni azok listáját (amit még nem sikerült megsemmisíteni valamilyen oknál fogva), akikre vonatkozólag terhelő bizonyítékok vannak. Nagy valószínűséggel pont azért, hogy esetleg később kényes döntéseknél fellehessen használni bizonyítékként, ha a delikvens nem hajlandó bizonyos dolgoknak eleget tenni. Ungváry mint történész valahogy hozzáférhetett adatokhoz, amiket napvilágra hozott. Egy nyugati lapnak tett nyilatkozatában azt mondta, egyre nehezebb ma azoknak a dolga, akik a múlt és jelen kényes kérdéseit kívánják kutatni.

Az ügygel kapcsolatban sem a Legfelsőbb Bíróság, sem egyetlen hivatalos kormány szerv sem tett nyilatkozatot.

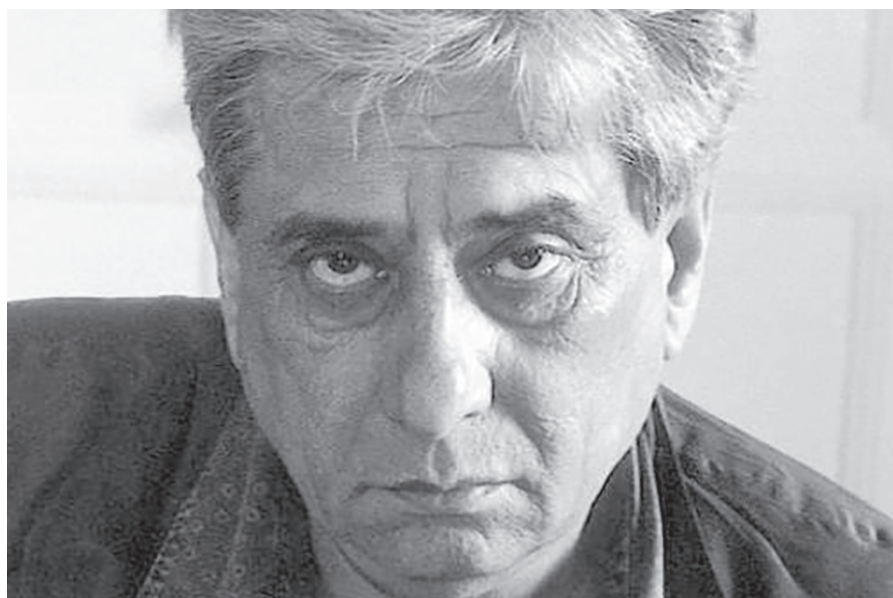
Páskándi Géza hagyatéka

Kétnapos rendezvénnyel emlékezik a Magyar Művészeti Akadémiával és a Petőfi Irodalmi Múzeummal közösen az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Partiumi Alelnöksége Páskándi Gézára, a költő, próza-, dráma- és esszéíró halálának 20. évfordulója alkalmából.

A szülőföld XVIII. alkalommal megtartott megemlékezésnek az előző évekhez hasonlóan társszervezői a Páskándi Géza Baráti Társaság, Szatmárhegy Polgármesteri Hivatala, Szatmárhegy RMDSZ-szervezete, valamint a Szatmárnémeti Kölcsönös Kör.

2015. május 14-én, csütörtökön délután a költő szülőfalujában Megyei Páskándi Vers- és Prózamondó versennyel indul a rendezvény-sorozat. Másnap Szatmárnémetiben, az alkotó iskolavárosában, a Megyei Múzeum dísztermében „Húsz év után” címmel irodalomtörténészek, levéltári kutatók és írók tanácskoznak Páskándi Géza életének és szellemi hagyatékának problémáiról. Ugyanaz nap késő délután pedig Szatmárhegyen az 1998-ban a szülőház helyén elhelyezett emléktábla, valamint Szatmárhegy központjában 2003-ban felállított szobor előtt folytatódik és zárul majd a megemlékezés.

Muzsnay Árpád

RÉGÉSZET ÉS SZÁMÍTÓGÉPES MODELLEZÉS UMM EL-KANATÍRBAN

Az utóbbi években különleges helyreállítási munkák folynak az Umm El-Kanatiri zsinagógában. A munka vezetői Jehosua Drei mérnök és a régész Haim Ben David, akik a legmodernebb technológiát használják az épület rekonstrukciójára. Először egy hatalmas sínen futó darut emeltek a zsinagóga fölé. A daruval minden egyes követ felemeltek, majd háromdimenziós lézer szkenneléssel pontosan lemérték, végül egy mikrocipet ültettek minden egyes kőbe, hogy azt később azonosítani lehessen. Mivel a környéket az utóbbi ezerötven évben alig lakták, így a legtöbb kő ott maradt, ahová a földrengéskor esett. Ezeket az adatokat számítógépre vitték és, mint egy hatalmas háromdimenziós összerakó játékban, egy speciális programmal kiszámol-

ták, hogy hogyan kell a köveket újra összeilleszteni. A munka éveket vesz igénybe, eddig a zsinagóga földszintjét sikerült rekonstruálni.

A Golan fennsíkon, a Natur településtől nem messze található Umm El-Kanatir Talmud korabeli zsinagógája csak egyike a Golan fennsíkon talált mintegy huszonöt antik zsinagógának.

Az ásatások során mendencék és csatornák egész rendszere került napvilágra, melynek alapján a kutatók azt a következtetést vonták le, hogy a faluban lenfel dolgozásokból, vászonkészítésből és annak festéséből éltek, nem is rosszul, erre bizonyíték a látványos zsinagóga, mely mintegy 18 méter hosszú és 13 méter széles, valamint 12 méter magas volt.

Dan Diamant/zsido.com

80 ÉV UTÁN ÚJ, MODERN ORTODOX IMAKÖNYVE LESZ A MAGYAR ZSIDÓSÁGNAK

Horovitz Tamás zsidó vezető szerint a magyar zsidóság megmaradását és felemelkedését szolgálja majd az az ortodox imakönyv, amelynek megjelenítéséről ma írtak alá együttműködési megállapodást Budapesten. A magyar kiadást kezdeményező Horovitz már az aláírás tényét is történelmi jelentőségűnek minősítette.

A világon az egyik legelterjedtebb siddur, azaz zsidó imakönyv, a Koren Siddur héber-magyar kiadásáról írtak ma alá együttműködési megállapodást Budapesten magyar rabbik és zsidó vezetők, valamint az imakönyv jeruzsálemi kiadója.

A megállapodás kezdeményezője és egyik aláírója, Horovitz Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség, valamint a Közép- és Kelet-Európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Szövetségének elnöke hangsúlyozta: a Magyarországon 80 év után ismét megjelenő új,

teljes ortodox imakönyv nemcsak hiánypótló és szükséges, de történelmi jelentőségű is a magyar zsidóság számára. Hozzátette, hogy ez az újszerűség, az ortodox keretek között értelmezett modernség egyszerre biztosít lehetőséget a hagyományok ápolására és a zsinagógáktól távol maradó fiatalság megszólítására.

Matthew Miller, a Koren Pub-

lishers Jerusalem kiadója egyetértett Horovitz Tamással. Kijelentette, biztos benne, hogy ez a kezdeményezés a magyar zsidó közösség hasznára válik majd, nemcsak most, hanem a jövőben is. Szerinte érthető módon nagy igény van egy ortodox imakönyvre Magyarországon, hiszen az 1930-as évek óta nem volt ilyen. Nagy kihívásnak és jelentős projektnek

nevezte a könyvnek az héber-angol változatot alapuló budapesti kiadását.

Deutsch Péter, Budapesti Zsidó Hitközség Dózsa György úti zsinagógájának rabbija is úgy vélte: a magyar zsidóság életében mérföldkő a Koren Siddur héber-magyar nyelvű, tehát nem reprint kiadása. Hiszen, mint mondta, végre egyetlen egy, az egész világon használt és elfogadott imakönyvet vesznek majd kezükbe a hívők ahelyett, hogy többfélét kelljen használniuk más-más alkalmakkor. Deutsch Péter kiemelte: az együttműködési megállapodás, valamint az imakönyv várható megjelenése is Horovitz Tamás szervezésének köszönhető.

Az együttműködési megállapodást aláírta többek között Deutsch Róbert, a MAZSIHISZ Rabbiság vezetője, valamint Deblinger Eduárd, a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség elnöke.

Breuer Péter

MAZSIHISZ VÁLASZTÁS UTÁN HEISLER ELNÖK MARADT

Heisler András marad a Mazsihisz elnöke, miután a vasárnapi tisztújító közgyűlésen a függetlenségpárti korábbi vezetőre 78-an voksoltak, a jó fideszes kapcsolatokkal rendelkező Horovitz Tamás viszont csak 37 szavazatot kapott. A másik két jelölt, Feldmájer Péter, a Mazsihisz eddigi alelnöke és Weisz Péter, a Gyöngyösi Zsidó Hitközség elnöke a szavazás előtt visszalépett. Az ügyvezető igazgatói posztra a tisztséget jelenleg betöltő Kunos Péter volt az egyetlen jelölt, akit többséggel meg is választottak.

A szavazás előtti kortesbeszédében Heisler az általa képviselt stratégiáról elmondta, ő erős, öntudatos és független Mazsihiszt akar. Ennek „van hozadéka”, hiszen „kemény kiállásuk ellenére” kaptak a kormánytól olyan gesztusokat, amelyeket korábban nem tudtak volna elképzelni. Létezik stratégia is, amely „lágyabb, finomabb” módon közelít a hatalomhoz, ezáltal remélve különböző javakat. A kettő között azonban fontos különbség van, az egyik független, a másik alattvalói státuszt biztosít a Mazsihisz számára.

Horovitz Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség (DZSH) elnöke azt ecsetelte, hogy közössége sok mindent elért. A zsidóság építése érdekében mindenkivel tárgyalóasztalhoz ültek, mára pedig elérték, hogy „jó zsidónak

lenni Debrecenben”. A beszédekét bárki végig hallgathatta, miután a közgyűlés leszavazta a zárt ülés elrendeléséről szóló javaslatot.

A múlt héten neves közéleti személyiségek nyilatkozatban álltak Heisler mellé. A Népszabadságban megjelent olvasói levelet mások mellett Bitó László, Hegedűs D. Géza, Heller Ágnes, Konrád György, Kornis Mihály, Komoróczy Géza, Sándor Pál, Székelyi József, Ungvári Tamás, Vásárhelyi Mária, Vince Mátyás és Závada Pál írta alá. Véleményük szerint a Mazsihisz elnöke kivívta a közvélemény megbecsülését azzal, „hogy méltósággal utasította vissza a sorozatos történelemhamisítást” és „szerepléseivel pezsgést indított el a társadalomban”. Hozzáteszik: az elnök „biztos kézzel vezeti a Mazsihiszt a közélet viharaiiban és hidat épít a vallásos és nem vallásos fiatalok számára is”.

Konrád szerint nem

szabad belemenni abba az alkuba, hogy aki szót fogad a hatalomnak, annak majd jó bánásmódban lesz része. Az író múlt pénteken, az ATV Egyenes Beszéd című műsorában arra figyelmeztetett, odafigyelnek arra a világban, hogy egy zsidó közösség szószólója mit mond. „Úgy látom, hogy ez az ember nincs begyuladva” - fogalmazott Konrád.

F.Á./Népszava

Horovitz és Heisler a választás után

FOTÓ: TÓTH GERGŐ

ZÁDOR JENŐ ZENESZERZŐ EMLÉKEZETE

Zucker Jenőként látta meg a napvilágot 1894. november 5.-én, Bátaszéken. Weisz Dávid rabbi helyettes, anyakönyv-vezető szállás betűs, gondos bejegyzéséből megtudjuk, hogy az atya Zucker József bőrkereskedő, az anya Bierman Paula, akik Bátaszéken az Úri utca 703 alatt laktak. A bába Szeifert Teréz volt, a koma pedig Fischer Márk helybeli kereskedő. Még a fiúgyermek beavatójának nevére is volt rovat az anyakönyvben, aki szintén Weisz Dávid volt.

Titok fedi, hogy honnan öröklődött a kisfiú tehetsége, de kisiskolásként már Pécsen folytatott zenei tanulmányokat. 17 évesen Bécsben, a zenei világ egyik fővárosában tanult. Aztán képzése Lipcsében folytatódott. Lipcse után a Hallei Egyetemre járt, majd a Münsteri Egyetemen doktorált. Disszertációját: „A szimfonikus költemények tartalma és formája Lisztől Richard Straussig” címmel írta.

Még dúlt az első világháború, amikor 1916 februárjában Pécsen, a 6. gyalogezred zenekara bemutatta a 22 éves szerző „Ifjúsági szimfóniáját”, majd egy hónappal később a „Programszerenád” című művét.

Zádor Jenő 1922-ben zenetanár a bécsi Új Konzervatóriumban. Ezt követően 10 év alatt öt operát, egy balettet és több szimfonikus művet komponált.

A Magyar Állami Operaház az 1923-24-es évadban mutatta be „Diana” című operáját. A szövegkönyvet Mohácsi/ Klein/ Jenő írta, a bemutatót Fleischer Antal vezényelte. Mindkét alkotó művésztárs a holokauszt áldozatává vált.

Az 1927-28-as operaházi évad ismét Zádor bemutatót hozott. Ekkor volt a „Holtak szigete” operájának premierje. Minden bizonnyal a svájci Arnold Böschlin azonos című festménye volt az opera ihletője. A kor zeneszerzői közül ez a különleges kép Szergej Rahmanyinovot is megragadta, aki a képről szerezte a „Holtak Szigete” szimfonikus költeményét.

Zádor Jenő ezekben az években Bécsben tanított és komponált. Gerában bemutatták „Rembrandt”, Saarbrückenben pedig „Csipkerózsika ébredése” című operáit.

Ő ajánlotta a bécsi Volksoper igazgatójának a szegény, pesti varrónőből lett operaénekesnőt, Hagymási Ilonát, akit aztán a Staatsoper is szerződtetett. Az énekesnő, 1937-től Ilona Massey néven, egy évtizeden át Hollywood sztárjaként szerepelt. Ilona Massey Eddy Nelsonnal készült duettjei ma is láthatók, hallhatók az interneten.

1934-től a kormányzó a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola rendkívüli tanára címével ruházta fel. Ekkor készült el a „Revizor” című operájával, majd a „Simfonica technica” című művével. A Magyar Állami Operaház az 1935-36-os évadban bemutatta Azra című operáját. Az opera szövegkönyvének alapja Szép Ernő költői mesejátéka.

1939-ben, a háborúba szédült Európa, a zsidótörvényektől szennyessé vált Magyaror-

szág kivetette magából Zádor Jenőt. Az Egyesült Államokban egy új világ várta. 1939-ben New-Yorkban a Rockefeller Színház opera bemutatót tartott, melyet az NBC rádióállomás is közvetített. Habsburg József Ferenc főherceg és az egyszerű zsidó bőrkereskedő fia, Zádor Jenő közös irodalmi és zenei munkája töltötte be az éter hullámain a teljes észak-amerikai kontinensen. Zádor a főherceg „Kolombusz Kristóf” operáját. Az előadást a magyar származású Rapee Ernő karnagy vezényelte, aki a New-yorki Roxi Szimfonikus zenekar zenei igazgatója volt. Ebben az időben ez volt a világ legnagyobb állandó szimfonikus zenekara. További magyar szereplője is volt az előadásnak, Alvári Lőrinc/ Lorenzo Alway/, a Metropolitán meghívott énekes, aki többször lépett fel Toscaninival és Bernsteinnel. A tenor szerepet nem kisebb egyéniség énekelte, mint Jan Peerce.

Zádor Jenő 1940-től Hollywoodba telepedett le. A háborús években is töretlenül alkotott. Több mint 120 film zenei munkálataiban vett részt. Ezenkívül megírta „Gyermekszimfónia” című darabját, valamint a „Pastorale” és „Tarrantella” című műveit.

1944, a Soah, a katasztrófa éve volt a magyar zsidóság, az egész emberi kultúra számára. A

zeneszerző valamikor az év végén tudta meg, hogy Magyarországon maradt négy testvérét, édesanyját és édesapját Auschwitzban elpusztították. Feleségének és gyermekeinek csak annyit árult el, hogy nem tud aludni. Ettől kezdve mindig fekete nyakkendőt viselt, és haláláig gyászolta szeretteit.

Az élet már soha többé nem volt ugyanaz, de folyt tovább. Készültek filmek és filmzenék. Bemutatták átdolgozott „Revizor” operáját. Hangszerelőként számos film alkotásában együttműködött Rózsa Miklóssal. A 11 Oscar díjat nyert „Ben Hur” film zenéjét Rózsa szerezte és Zádor Jenő hangszerelte. További közös munkájuk többek között a „Madame Bovary”, az „Ivanhoe”, a „Lust for Life” filmek zenéje is. „A szűz és a faun” című egyfelvonásosának premierjét Los Angelesben tartották, „A mágikus szék” újabb egyfelvonásosának bemutatója Baton- Rouge-ben volt.

New Yorkban előadták a „Vörös malom” című művét, majd ezt követte egy év múlva a „Rapszódia cimbalomra és zenekarra”. Alkotó erejét mindezekon kívül balettek, szimfonikus művek, kamara- és zongoraművek, dalok sora is jelzi. Zádor Jenő 1977. április 4.-én hunyt el Los Angelesben.

„Föl-födobott kő, földedre hullva, Kicsi országom, újra meg újra, Hazajön a fiad.”

Ady Endre látomása Zádor Jenő művészetére is beteljesedett. Magyarországon, a 30-as évekbeli hangversenyei után csak negyven év késéssel, a hetvenes években játszották műveit. Aztán újabb húsz év múlva volt Zádor koncert Pécsen. Majd ismét tíz év szállt el, míg hazájában újra felcsendülhettek magyar zenei motívumokkal átszőtt dallamai, a „Magyar Capriccio” a „Csárdás rapszódia”, az „Aria és Allegro”, az „Öt zenekari vázlat”.

Zádor Jenő emlékét szülővárosában Bátaszéken és első zenei tanulmányai színhelyén Pécsen emléktáblák őrzik. Gyermekei az Egyesült Államokban élnek.

Sós Csaba

„Ti áldott, ti megmentő amerikai tankok”

Részlet Győri György MEGMENEKÜLÉSEIM című könyvéből

Amikor visszatértünk a kőfalas mauthauseni táborba, attól kezdtem rettegni, hogy levisznek a hírhedt kőbányába. Legyöngültem az úton, a kőbánya a halált jelentette volna. De megint szerencsém volt, hagytak a barakkban „piheni”. Pihenni? Halódni! Ennivaló már szinte egy falat sem volt Mauthausenben. Leromlottam, kezdtem csontvázszerű „muzulmánna” válni, s bár állandóan halottak közt feküdtem a priccsemen, nem volt már mit „lopni” tőlük. Rémulten nézegettem magamat; rajtam is kiütköztek azok a fekélyek, amelyek a halál előhírnökeinek számítottak. Már szinte senki nem volt képes gondolni sem önmagát, sem a körletét, és a tetvek oly mértékben elszaporodtak, hogy hangyabolyként mászkáltak rajtunk - ettől még betegbbek lettünk. Kialudtak az életreményeim. Semmit nem tudtam arról, hogy Magyarországon április elején véget ért a háború, összeomlott a megszállók és a nyilasok rémuralma, és arról sem, hogy a főlzabádítók már Mauthausen alatt állnak. Annyira kábán, öntudatlanul feküdtem a priccsemen, hogy abból is keveset érzékeltem, ami közvetlenül körülöttem történt. Hallottam ugyan én is az amerikai repülőgépek zúgását, de az SS-fenevadak továbbra is úgy gyilkoltak, tomboltak, hogy azt hittem, álmodom csupán a repülő zaját. Pedig azok valóban fölöttünk köröztek. Jakovosz Kambanelisz görög költő így emlékszik vissza „Mauthausen” című könyvében az 1944. április végi napokra:

Lassanként kezdtünk ráébredni, hogy végét járja a háború. Számos jel mutatta ezt. A barakkokban levő hangszórók, amelyeket azért szereltek fel, hogy meghallgassuk a közleményeket és Hitler beszédeit, egy idő óta elnémultak. Mindennap amerikai bombázók százaitól rengett az égbolt... Egy reggel meglepetésszerűen egy amerikai vadászgép bukkant föl a barakkok és az irodák fölött. Olyan alacsonyra ereszkedett, mintha le akarna szállni a gyülekezőtéren. Aztán játékba kezdett. Géppuskával végigverte a parancsnokság ablakait. Az SS-ek attól tartottak, hogy bombázni is fog, ezért kitódultak az útra. A vadászrepülő merészen manőverezett, s ide-oda kergette őket... Végül a Cowboy leírt a gépével egy kört, mintha azt csak az ablaküvegre karcolná, s elment.

Nemsokára aztán mindannyian megcsodálhattuk, hogy ezek az amerikai fiúk, akik átkeltek az óceánon, hogy megmentse a fasizmustól a bajba került európaiakat, még a legvéresebb pillanatokban sem veszítették el a jó kedélyüket, a humorukat. Még harc közben is képesek voltak viccelődni, mint a Cowboy pilótája.

Az SS-ek magatartása azonban ma is teljességgel érthetetlen számomra. 1945 áprilisában már nem reménykedhettek semmiben, csodafegyverben sem, bizonyosak lehettek abban, hogy néhány nap, néhány hét múlva számot kell adniuk tetteikről. Ennek ellenére még mindig úgy gyilkoltak, mintha - ahogy Hitlerük ígérte nekik - holnapra ők lennének a világ urai. „Parancsra”? Kinek a parancsára? A mauthauseni hóhér, Ziereis tábornok ezt írja a vallomásában: „Az utolsó 12 napon már egyáltalán nem volt kenyerünk

és húsunk.” Mit tett erre Ziereis? Állítólag Pohl SS-főcsoportvezető adott neki utasítást arra, hogy a „foglyokat, minthogy gyengék voltak, hajtsuk ki az erdőbe, hogy ott bogyókat szedjenek és rügyeket zabáljanak... és különböző módokon öljük meg őket ... még ha Németország elveszteni is a háborút”. Fölfoghatatlan!

„Parancsot kaptam - folytatja a főhóhér -, hogy Gusen I. és II. összes foglyait mészároljam le úgy, hogy az épületben levő alagutakat röptsem a levegőbe, amikor az összes fogoly benn van.” Iszonyatos terv! Parancsra? Ugyan kérem! Kambanelisz még 1945 áprilisában is ezt tapasztalta: „(Ziereis) táborparancsnok ellenőrző szemléket tartott, és szentségelt, hogy nem akar fogyni a halálraítéltek sora... A parancsnokhelyettes azt felelte, nincs már elegendő gáz a kamrák üzemeltetésére, s a petróleum is rohamosan fogy... Találjatok ki valami mást - üvöltötte (Ziereis). - Nem akarom elvenni a tüzelőt a német családok elől, sem a benzint a hadigépezetünktől. De azt sem fogadom el, hogy képtelenek vagyunk a munkánkat rendben elvégezni!” „Munkán” Ziereis a foglyok legyilkolását értette. És hogy ne kelljen (városi) gázt és (az égetéshez) benzint pazarolnia, a golyó mellett döntött. Kihajtatta a foglyokat az erdőbe, megásatta velük a sírjukat, és halomra belelövötte őket. Miközben már az amerikai gépek röpködtek felettünk. Ki érti ezt?

Engem egészen az utolsó hetekig az erőm védett meg; attól fogva meg a gyöngeségem. Szinte hihetetlen, hogy mekkora szerencsével kerültem ki a halálhelyzetekből. Vagy a Halál került ki engem? Ober-Enns halálútjain azért nem lőttek agyon, mert jól bírtam a fűevést, a menetelést, még csak meg sem inogtam a sorban. Most pedig aléltan hevertem a priccsemen, márpedig az erdőbe csak azokat hajtották ki, akik még meg tudtak jelenni az Appellplatzon, tehát akik még legalább jártányi erőt mutattak. Akik a priccseken haldokoltak, azokra már a golyót sem pazarolták. Azoknak úgyis végük egy-két napon belül. Bódultságomban is fölismertem ezt a különös SS-taktikát, és tudatosan is rájátszottam a „haldoklásomra”. Moccanatlanul feküdtem, nehogy élőgyanússá váljak, s elhurcoljanak. Így talált rám a Szabadság.

Az egyik reggelen két halott közé préselődve arra ébredtem a priccsemen, hogy senki sem ordít az ajtóban, fülhasogató a csönd. Mi történhetett? Kitámolyogtam a barakk elé. Mindenfelé hozzám hasonló csontvázak imbolyogtak, és suttogva köztük egymással, hogy a németek eltűntek, átadták a lágert osztrák öröknek, de azok nem bántanak senkit. Jönnek az amerikaiak! - csillantak föl a szemek. - Már talán itt állnak a kapu előtt!

Föl sem ocsúdhattam még a bódulatomból, amikor egyszerre többen elsikoltották magukat: Amerikaiak! Amerikai tankok!

Egy közeli hegygerincre néztem, arra felé fordult mindenki. A látvány nagyszerűségét, gyönyörűségét, egyedülvalóságát, világteremtő édes zaját soha semmi nem moshatja ki az agyamból, amíg élek! Gigászoknak látszó Sherman-tankok dübörögtek a tábor felé; igazi amerikai gyorsasággal közeledtek. Pár perc is alig telhetett el, az egyik tank bedöntötte a tábor tölgyfakapuját, jött utána a másik; vidám, óriás fickók ugráltak le róluk, a szájuk megállás nélkül mozgott a rágógumizástól, és olyan jókedvűen köszöntöttek bennünket - Hello ! -, mintha csak valami partyra, kerti ünnepélyre érkeztek volna. A frontról jöttek, közvetlenül a harcból, mégis hihetetlenül barátságosak voltak; lezserek, könnyedek, bohókásak, tréfálkozók - semmi nem volt bennük abból, ami a morc európai katonákat jellemzi, kiváltképpen háborúban. „Átrándultak” a Nagy Óceánon, az Atlantin, hogy elhozzák nekünk az áhított Szabadságot. Hát nem csodálatos?

Leereszkedtem a földre, és zokogtam, zokogtam, zokogtam. Most is könnyek szöknek a szemembe, ha fölidézem ezt a fölemelő, feledhetetlen pillanatot, a szabadulásom percét, a végleges és immáron visszavonhatatlan kiválogatódásomat az Életre.

Ott, Mauthausen porában esküt tettem magamnak, hogy soha nem leszek hűtlen ehhez a pillanathoz, sem azokhoz, akik megajándékoztak vele. S tartottam az eskümet akkor is, amikor Magyarországon nem volt ajánlatos az amerikaiakat a főlzabádítók közé sorolni, mert az ember könnyen Rákosi Mátyás Államvédelmi Hatóságának a kínzókamráiban találhatta magát. Tartom az eskümet mindmáig. A szokásos április 4-i kisebb „házi” ünnepélyek előtt minden munkahelyemen közöltem, hogy engem kivételesen az amerikai katonák szabadítottak föl Mauthausenben. Nem mindenütt fogadták megértéssel ezt a közlésemet. Hálás vagyok viszont a Köznevelés című pedagógiai lap szerkesztőségében dolgozó munkatársaimnak - akikkel 1972-től 1984-ig, a nyugdíjazásomig együtt voltam a lapnál -, amiért megértették esküm lényegét, és az április 4-i házi ünnepségeken bárki mondta a néhány perces ünnepi beszédet arról, hogy a magyar népet a szovjet hadsereg szabadította föl, felém fordulva a végén mindig hozzátette: „Kivéve Gyurit, mert őt az amerikaiak váltották ki a mauthauseni rabságból”.

Parragi György is hozzám hasonlóan emlékszik a mauthauseni felszabadulásra: *A történelem páncélos szekérének, a bosszúállás és megtorlás diadalmas szövetséges haderejének dübörgése egyre közelebb ért hozzánk ide, és az utolsó napokat kétségbeesés és remény között töltöttük. Hírek szivárogtak ki, hogy Ziereis táborparancsnok sátáni tervvel foglalkozik, amelynek részleteit később pontosan elmondta nekünk Louis Haefliger, a svájci vöröskeresztnek utolsó pillanatban érkezett kiküldöttje. Haefliger megtudta, hogy Ziereis huszonnégy és fél tonna robbanóanyagot halmozott fel a tábortól hat kilométerre fekvő guzeni tábor kiirtására, amelyben harmincezer, nagyjából lengyel és magyar hadifogoly volt. Ezeket be akarta kergetni az ottani hatalmas földalatti üzemekbe és így felrobbantani. Utána az utolsó napokban a szintén harmincezer főből álló mauthauseni tábor került volna sorra. Haefliger fenyegető fellépésének köszönhető, hogy ez a herostratesi terv nem valósult meg...*

Folytatás a 11. oldalon

SCHNAPP LEA

Tisztelet, amit ki kell érdemelni...

Van egy gyakran használt héber szólásmondás, amely szerint a tisztelet nem jön csak úgy magától, azért bizony meg kell dolgozni: „Bisvil kávod cárich láávod” – ivritül még rímeli is, azaz szó szerint: „a tiszteletért dolgozni kell!”

Mi a tisztelet? Egyetlen rövid szó, ám az élet oly sok területén használhatjuk, hogy egy cikk keretében nehéz is lenne kifejtésem. Nem célom másokat tiszteletre oktatni, inkább magamban elmélkedem azon, hogy hol és mikor nem teszek eleget annak a szent parancsnak, mely bölcseink szerint a Tóránál is előbbre való. Mármint, hogy bármilyen körülmények között is, de tekintettel vagyunk másokra.

Valahol olvastam, hogy Thomas Mann, a humanista német író szerint a tisztelet ott kezdődik, hogy válaszolunk a levelekre, vagy legalább nyugtázzuk kézhezvételüket, esetleg egy telefonhívással eleget teszünk e kötelességünknek. Ebben a tekintetben nehéz dolguk van eleget azoknak, akiknek sok az ilyen irányú kötelezettsége.

Amikor első könyvem, a Hátikva Auschwitzban megjelent, még „zöld” voltam. Sokfelé küldtem belőle (mind el is fogyott). Eli Wiesel hálásan megköszönte. Ma már nem tenném a kezem tűzbe azért, hogy nagy elfoglaltsága mellett el is olvasta, esetleg a titkárnője.

Sok évvel ezelőtt, Szukkot félünnepén, két-három órás sorban állás után bejutottam én is a „szentélybe”, vagyis az akkori államelnök – Chájim Herzog és hitvese – rezidenciájára. Ott kigyóztott előttünk a tömeg. Kézfogás, mosoly. Áadtam a könyvem, amit rögtön a szárnysegéd vett pártfogásába. A fényképszek dolgoztak, másnap már kaptam is a képekből és további rendelésre bízattak – szerény ellenérték fejében.

Mert hát ugye ilyesmivel fel lehet vágni: az államelnök, a neje és én. Hogy el is olvasták a könyvemet? Jó lenne azt tudni...

A Soá 50. évfordulóján, 1994-ben, a Binjáne Háumá termében Jicchák Rabin mondott beszédet – alig egy évvel az életét kioltó merénylet előtt. Koromhoz képest elég naivan odasétáltam az emelvény elé, hogy majd átnyújtom héber nyelvű könyvemet. Biztonsági tiszt állta az utamat, s „gondozásba vette” a kötetet, megígérve, hogy majd átadja a miniszterelnöknek. Vajon hová került a könyvem? Bár azon a novemberi estén is ennyire éberek lettek volna a biztonságiak...

Az ember egyszer talán mégis felnőtté válik – és nem vár el senkitől semmit. Már nem csinálunk számadást arról, hogy hányan köszönték meg igyekezetünket, s arról sem, hogy ki hogyan viselkedik velünk szemben.

Óriási megkönnyebbülés és jó érzés „nem várni és nem elvárni”, de van az éremnek másik oldala is: eleget tenni a tőlem elvárt kötelességeknek. Talán néha önmagunkkal szemben is elnézőknek, megbocsátónak kellene lennünk.

Természetes, hogy tisztelni kell a kort, de

bölcsseink szerint tisztelet jár a nálunk tanultabb embernek, még ha fiatalabb is. Vannak-e sokan, akik elismerik, hogy a másik többet tud, tanultabb, okosabb? Régen, még új olá koromban az a szólásmondás járta, hogy „Izraelben szép lehetsz, de okos nem” – mert itt mindenki okos...

Tovább fejtve a gondolatfonalak göngyölegét, visszatérek írásom első mondataira. Tiszteletet adunk és tiszteletet kapunk, feltéve, ha megérdemljük azt. A héber mondás szavak közötti üzenete viszont az, hogy nem követelhetjük a tiszteletet, csak azért, mert esetleg fennebb vagyunk a számlálórán, vagy, mert idősebbek vagyunk, vagy, mert – Isten ments! – többnek gondoljuk magunkat a másik embertársunknál. Nem! A mondás azt jelenti, hogy csak akkor várhatjuk el a minket is megillető tiszteletet, ha életünkkel, jellemünkkel, megjelenésünkkel, viselkedésünkkel, tetteinkkel vívtuk azt ki. Vagyis munkával!

Erről jut eszembe, hogy az utóbbi időben baj van a szépérezéssel. A budapesti felsőipari iskolában, ahol tanultam, a stílus- és szépérezék tantárgy volt. Nem is merek mostanában már véleményt alkotni, mert ilyesmiről morfondírozni öregasszonyos szokás. Bár bevallom, sokszor megcsóválom a fejem, sőt néha még sóhajtok is egyet.

Tulajdonképpen az öltözködés is ki kellene, hogy fejezzen egyfajta tiszteletet a környezet és igen, önmagunk iránt is, és ez nincs korhoz kötve. Kedvem volna feltenni egy találós kérdést olvasóimnak: mi az, amit a férfiak vagy fiúk még nem viselnek? Van fülbevalójuk, van hosszú lófarok-frizurájuk, piros blúzuk, a lányoknak meg kopasz fejük, feszes nadrágjuk (nem részletezem), ami egyiknek jól áll, s van, hogy a másikon visszataszító. Viszont tessék elképzelni: a férfiak még nem viselnek szoknyát! Egyelőre. Lehet, hogy nem kellene az ördögöt a falra festenem, mert még megjelenhet.

Közben el is tértem a tárgytól – a tisztelettől, ami héberül kávod. Van erről egy másik mondás is: Aki szalad a kávod után, attól elmenekül. Viszont lehet ez fordítva is – és ez a jobbik eset.

Gondolataim olyan nagy területét ölelik fel e témának, hogy úgysem lehetne részletezni. Tehát röviden: Tiszteljük egymást! Ha reálsan akarunk gondolkodni, be kell vallanunk, hogy a tiszteletadáshoz nem csak jóézés szükségeltetik, hanem egyszerűen ész is, mert... a hibák sokszor butaságból erednek. Akkor pedig jobb elnézőnek lennünk. Erre alkalmazta a „mama” (az anyósom) azt a jó jiddis közmondást, hogy „jobb okossal veszíteni, mint butával nyerni”.

A szentírásnak sok magyarázója van. Feltenném én is a kérdést, hogy miért van megírva az, hogy „a szülőt tisztelni, a felebarátunkat szeretni kell”? Úgy gondolom, hogy a szülőt amúgy is szereti a gyermek, viszont a tiszteletadásra az Írás kötelezi őt. Még jutalmat is ígér

érte. Felebarátunknak illik megadni a tiszteletet, de a szeretet kötelező...

Szeretet, tisztelet. Szívet-lelket simogató szavak. Élünk velük.

* * *

Van jó író és van még jobb, van rossz író és még rosszabb, de... mert ír, hát író. Én is írok, de szeretem a kritikákat is, mert ezek segítenek igazán ahhoz a bizonyos „sikerélményhez”, amely nélkül nehéz lenne tovább alkotni.

Az időt is mindenki másképp, illetve máskor „tiszteli”. Én például a hajnali pacsirtadalra kelek, s estére már fáradt vagyok. A késő esti telefonhívások reggelre elhomályosulnak. Áldott emlékü férjemnek is mondogattam időnként, hogy amit este fél tíz után mond, azt másnap reggel ismételve meg... Szeretem a rövid ideig tartó telefonbeszélgetéseket, ami nem mindig sikerül, noha még a félegyházi középiskolában is arra oktattak, hogy írjunk, beszéljünk röviden, szabatosan, tömören.

* * *

A tisztelet szó jelentését még sokáig lehetne boncolgatni. Megbecsülés, nagybecsülés – ez utóbbi talán már túlzás! Hiszen ha valakit becsülünk, azt már tiszteletre méltónak is tartjuk. Jól esik nekünk is, ha megbecsülnek bennünket, vagy munkánkat, tevékenységünket, tehát becsüljük meg mi is az embertársainkat, legyen ő kétkezi munkás, vagy akár bankigazgató.

Nem kell hozzá szélsőségesen vallásosnak lennünk, hogy ne zavarjon bennünket, hogy mi, de unokáink is, lépten-nyomon beleütközzünk utcai sztriptíz-jelenetekbe. Ilyenkor elszáll a tisztelet. Talán meg kellene próbálnunk, nem észrevenni. Vissza a jól bevált mondáshoz: „A világot megjavítani nem tudod, de ha önmagadat megjavítod, a világ már eggyel jobb lesz.” Rajta hát! Nagybecsülés, tisztelet a kedves olvasóknak, akikre hálás szeretettel gondolok, mert... sokszor megerősítették kezemben a tollat. Ja igen... a toll lassan kiment a divatból, de a hála kifejezése maradandó, szép gesztus!

Ezért küldöm tiszteletem... és szeretetemet a kedves olvasóknak, dicsérőknak és a bírálóknak egyaránt.

Tatiosznak tulajdonítják az alábbi idézetet, és ezzel kívánom befejezni a témát, amelyről – egészen biztosan! – napokig lehetne beszélgetni, vitatkozni, ám mindenképpen: tisztelettel!

„Milyen közel állnak egymáshoz:

- adni – kapni,
- ajándékozni – elvenni,
- tisztelni – megalázni,
- odafigyelni – elvárni,
- elengedni – kényszeríteni,
- megbocsátani – haragudni,
- megbízni – gyanakodni,
- együtt érezni – közönybe burkolózni,
- hinni – kételkedni...

A választani tudás az igazi tudás. A jó ember ritkán téved.”

Egy unoka naplójából

(2015 - a Soá emléknapiján)

Annak ellenére, hogy reggel 10 órára beszéltük meg a találkozást az ő lakásán, nagyanyám már 9 órakor telefonált:

- Hol vagy Méráv? - kérdezte.

Ugyanis közös programot terveztünk erre a napra, a Soá emléknapijára.

Nagyanyám gyakran mondogatja, hogy számára minden nap a Soára való emlékezést jelenti, de nekünk, a leszármazottaknak, ennek különleges napnak kell lennie, amikor szélesebb perspektívában tekinthetünk a történelem mélységeibe.

Tizenhat éves volt, amikor az auschwitzzi 8-as blokk gyermek-serege előtt magyar népdalokat énekelt, és íme, ma, a Soá emléknapiján, hetven év elteltével, itt áll a jeruzsálemi Lev Intézet 200 katonája előtt, és életének talán legnehezebb napjairól mesél nekik.

Ott ültem a terem végében, és felindultan hallgattam az általam már ismert, - vagy kevésbé ismert -, történeteket és büszkeséget éreztem, látva a katonák nagyanyámra szegeződő, tágra nyílt tekinteteit.

- Ti vagytok az én kárpótlásom - mondta, és könnyes szemmel fejezte be előadását, amire hosszantartó taps volt a válasz.

Az előttem ülő fiú csodálkozva fordult hátra:

- Ő a te nagyanyád? ...

Ezután a Jád Vásém felé folytattuk utunkat, ahol déli egy órakor a meggyilkolt hatmillió emléke előtt tiszteleggettünk magas állami méltóságok jelenlétében.

Korábban érkeztünk, így leültünk a kávézóban. Sikertelennek bizonyult minden igyekezetem, hogy meggyőzzem nagyanyát, nem vagyok éhes, így azon vettem észre magam, hogy jóízűen szürcsölgetjük a kávé, és esszük a finom süteményt. („Nem azért eszünk, mert éhesek vagyunk, hanem eszünk, mert eszünk.”)

Még be sem fejeztük, amikor nagymama meglátott egy ismerős férfit. Csak nézte-nézte, próbált rájönni, hogy honnan ismeri, de a férfi megelőzte:

- Ön Lea Schnapp, ugye? - kérdezte.

Kiderült, hogy Jichák Perlmutter a neve, ő is Magyarországról származik és Soá-túlélő, akárcsak a nagymamám. Négy gyermek túlélőről írtak magyarországi iskolásoknak szánt történelemkönyvet a Soáról, és a négy között Jichák

és Lea Izraelben él, a harmadik híres professzor Londonban, míg a negyedik ugyancsak híres író Budapesten. Nézem a könyv jelenlévő két szereplőjét, és úgy tűnik nekem, hogy Magyarország olyan lehet, akár nálunk egy kis kibuc...

Jichák és családja odainvitáltak bennünket a saját asztalukhoz, nagyon kedves emberek.

- Vigyázz a nagymamádra! - mondta nekem Jichák, amikor mosolyogva elváltunk.

Innen az Emlékezés Sátorába vezetett az utunk, ahol nemsokára kezdetét vette a Jizkor. A szürke betonépületben bennrekedt jeruzsálemi hideg lassan felenged a résztvevők szíve melegétől... Kicsit sötét van, nincs mesterséges világítás. Csak az a kevés nappali fény, amely a nyílásokon belopózik, mossa el kissé a homályt.

Aki ismeri a nagymamát, tudja, hogy ő mennyire szereti a virágokat, és a haláltáborok neveit viselő tágas térséget most teleszórták színes koszorúkkal, csokrokkal. Az Auschwitz szót kirajzoló kőbetűket is körberakták virágokkal, ugyanúgy Bergen-Belsen betűit is, ahol nagymamám nagymamája és kis unokatestvérei szenvedtek, de az összes többi haláltábor-betűk is szinte elvesznek a virágtengerben.

A megemlékezés rövid és meg-

rázó. Emlékezni kell, és nem felejtetni, hiszen múlt nélkül nincs jövő... Olyan kevés már a túlélők száma, mindenki közeledni akar hozzánk, megérinteni őket...

Két fiú kérdezi, faggatja nagymamát, és ő lágyan válaszol, akár egy anya a kisgyermekének. Meghívja őket a lakására is, hogy folytathassák a beszélgetést, közben apró emléktárgyakat oszt szét.

A kántor az „Él málé rácháim” magasztos szavaival emlékezik a hatmillió áldozatra és nagymama ekkor azt mondja, hogy a mai napon ő nem a zsidóság hatalmas veszteségére gondol (hogya lehet ez? - kérdelem), hanem Gavriel-Gabira, az idősebb testvérére, a kis Évikére, anyjára, apjára...

Én is rájuk gondolok, és ekkor szívembe hasít a szeretet érzése saját testvéreim, és anyám, és apám iránt...

Szívem megtelik hálával mindazért a jóért, amelyben részem lehet, és a Teremtő segítségével még sok örömet és közös élményt szeretnék megélni a drága nagymamámmal.

Szeretett és nagyrabecsült Ábrahám nagyapánkat sem feledjük - emlékét örökre a szívünkbe véstük...

Méráv Schnapp

héberből fordította: Peter Janai

Folytatás a 9. oldalról

... Május 5-én, ugyanabban az órában, amidőn egy évvel ezelőtt Mauthausenbe érkeztünk, felvonták a fehér lobogót és az új tábor-őrség megadta magát a legendás hírű III. amerikai hadsereg 11. Hadosztálya két páncélosának.

Felszabadultunk! Megkapó és felejthetetlen emlék-képünk lesz örökké az a mód, ahogy ezt a szabadságot hozták és tudtukra adták. Modorukban nem volt semmi póz. Hiányzott belőlük a hódító gőgje, a győztes katona pátosza. Egyszerűen csak mosolyogtak, mint a maguk erejében biztos fiatal emberek, akik szeretik az életet, a napsugarat, a boldogságot és a szabadságot. És ez az emberi, tiszta, belülről jövő mosoly ott ragyogott úgyszólván minden amerikai katona arcán, akikkel azután is összekerültünk... Mindenben egyszerűek és emberiek voltak. A harckocsikról le sem szálltak. Parancsnokuk, aki éppen olyan fiatal

és mosolygó volt, mint a többiek, csak kézmozdulattal mutatta, a mintegy ötszáz főnyi német őrségnek, hogy hová rakják le fegyvereiket. A többiek a belső izgalom minden jele nélkül nézték, miképpen gyűl kazalba a sok fegyver. Egykedvűen rágták a „chewing gum”-ot. Egyetlen hangos szó sem hagyta el az ajkukat.

Amikor a kapituláció véget ért, az amerikai parancsnok felénk fordult és széles mosollyal elkészöntöttünk: „Well, önök most szabadok. Szabad embernek pedig nem kell őrség. Mi tehát itt hagyjuk magukat.” És pár pillanat múlva már csak porfelhő mutatta, hogy itt voltak.

Hallgassuk meg Jakovosz Kambanliszt is; hogyan élte meg a kitűnő görög költő Mauthausenben a folszabadulást:

Május ötödikén, kevéssel dél előtt, egy hatalmas, füstfogta amerikai tank, melyen a háború számtalan nyomot hagyott, bedöntötte Mauthausen kapuit, s behatolt a tábor-

ba. Harmincezer örülteként vetettük rá magunkat. A harcosok megindultak, büszkén és együtt érzően néztek bennünket... Jól tették, hogy odafönt maradtak a tankokon. Annyi ütközet halálveszedelméből megmenekültek, a mi örömmünket azonban aligha úszták volna meg ép bőrrel. Üvöltöztünk, ruhánkat tépdestük, vonaglottunk, hadonásztunk, mint a megszállottak. Összetorlódtunk, egymást tapostuk, csak hogy a harckocsi közelébe férhesünk. Egyesek ráborultak, és csókolgatták kormos vasait, mások a fejüket verdesték hozzá, s zokogtak.

Én a legjobban arra emlékszem, hogy halálgöngye voltam, nem lett volna szabad hirtelen sokat enni, mégis tömtem magamba a finom tengerentúli konzerveket, ételeket. Emlékszem arra a hatalmas fekete katonára is, aki nagy tábla csokoládét nyomott a kezembe: Egyél, fiú! Be is faltam az egész táblát az utolsó mogyoróig. Pedig az amerikai orvosok óvatosságra intettek bennünket: ne rohanjunk

meg az általuk lerakott konzervhagyeket. Mondhatták! Az éhes ember nem lát, nem hall. Sokan ekkor haltak meg - a mértéktelen zabálástól. Szegények! Én is majdnem erre a sorsra jutottam...

Az amerikaiaknak egy „csodatételre” is élesen emlékszem. Beszórták valamiféle „varázssporral” - mint később megtudtam, DDT-vel - az egész tábor, és a sokmilliárdnyi tetű egy szemvillanás alatt úgy eltűnt, mintha soha nem is lett volna. Csak pici, gombostűfejnyi fekete gömböcskéket láttunk heverni szerteszét.

Ilyen egyszerűen történt. Az amerikaiak úgy szabadítottak föl bennünket, mintha éppen kiránduláson volnának az Alpokban. Igen, igen. Ti áldott, ti megmentő, szabadsághozó amerikai tankok; ti mosolygós, örökké rágógumizó amerikai fiúk - így mentettetek meg bennünket.

Részlet Győri György: MEGMENEKÜLÉSEIM című könyvéből

SILLÓ SÁNDOR: A KOCKA EL VAN VETVE

Először azt hittem, egy olyan „alija-naplót” írok majd, ami az elején kezdődik ... Hol volt az eleje? Hol nem volt? Mikor először itt jártam egy tévé stábbal 90 valahányban? A Turisztikai Minisztérium megbízásából filmet forgattam Izraelről, olyat, ami vonzó turisztikai látványosságnak tünteti fel az országot a magyarok szemében. Vagy ott kezdődött, hogy a feleségemmel véletlenül ugyanaznap láttuk meg egy fapados cég hirdetését, hogy olcsón lehet Tel-Avivba repülni? Életünk legszébb útja volt. Ági akkor járt itt először. Nem volt tervünk, improvizáltunk, keresztül-kasul jártuk az országot. Egyszerre szerettünk bele. Tudom, az új szerelmét tökéletesnek látja az ember... először... de mi később, otthon sem felejtettük el ezt az érzést.

Most az otthoni dolgaink jönnek, ha tartanám az időrendet, de ez senkit nem érdekel. Már engem sem! Ráadásul minden írás, amit az alijáról olvastam, itt csúszott bele valami emelkedett ömlengésbe. Hazafias pátoszba, harcos-dacos pátoszba, nosztalgikus-melankólikus pátoszba: új hazába költözni, hazát cserélni, új életet kezdeni., azért is, azért se. Én ezeken a lelki nyavajákon már akkor túlestem, mikor márciusban eldöntöttük, május eleje: start.

‘Alea iacta est’ a kocka el van vetve. Ezt Cézár mondta, amikor átkelt a Rubikonon. Én jártam ott, Rimini mellett, egy kis patak. A gyerekek nekifutás nélkül ugrálják át. ‘Alijah iacta est.’ Azért ahhoz, hogy a Földközi-tenger túlsó csücskébe ugorjak, neki kellett futni ...

A Szochnutban elmondták, mi kell az alijához: a nagyszülők papírjaitól a bevándorlási központba viendő ágyneműig. Csak a legfontosabb maradt ki: a társ. Ezt egyedül – én kemény legény vagyok –, de nem tudtam volna végigcsinálni. Ági már a búcsúzásban is nagyon profi volt. Hetek óta mesél a 6 éves unokahúgunknak a pálmákról, a hullámokról, meg a másik tengerről, ami olyan sós, hogy nem lehet benne elsüllyedni... Aztán a búcsú reggelén, amikor a kislány majdnem elsírta magát, csak annyit kellett mondani, majd a nyári szünetben jöttök. Tudod, pálmák, tenger... Aztán Lilike elment az iskolába. Ági meg csak annyit mondott:

– De szar lehetett disszidálni, végleg búcsúzni. – (Most hogy gépbe írja, bezzeg elpityeredik)

Aztán a megérkezés Kiryat Jamba, az Absorbition Centerbe (merkáz klita, befogadó központ). Nega, a biztonságiak főnöke, kicsi, energikus etióp felrángatja velem a kilenc csomagot egy bevásárlókocsin a nyolcadikra. Ági lent vigyáz a maradékra. Csempepadlós másfél szoba, két-két vaságy, egy-egy nagy szekrény, asztal, zuhanyzó. A konyhában beépített bútor, mosogató, kempingrekszó, hűtőszekrény. Kevés asszonyt ismerek, aki a férje nyakába ugora, ha ilyen helyre hozná. Ági lelkendezik, amint belép.

– De szép nagy!

Nézi a szekrényeket:

– Minden cuccunk elfér majd. És tisztaság van, nem kell rögtön takarítani!

Hajnalban indultunk és éjjel 11 volt.

– És nézd milyen helyesek, van a hűtőben egy víz és tej, keksz a polcon, ha étlen-szomjan érkezel. Műanyag tányérok, poharak, wc papír, ha nem hoztál ilyesmit!

Mintha a King Solomon Hotel nászutas lakosztályába hoztam volna, úgy repked a csomagjainkkal elborított nappali felett. Utálom azt a kifejezést, hogy pozitív gondolkodás. Az ember vagy pozitív, vagy gondolkodik. De ez itt most életmentő, ahogy Ági látja az új otthonunkat.

Ilyen leveleket küldöz haza:

„Ma voltunk a piacon. Anyu kiakadna ezen a piacon, pedig gyerekkoromban még Vecsésen is ilyen volt a piac. Orosz piac, de olyan tré, koszos, poros, mint az arab piacok. De olyan ízű epret, paradicsomot vettünk, amelyet csak gyerekkoromban ettem. Szabadszéli ízű! Biciklivel mentünk, alig van forgalom. Sanyi azt mondta, írjam meg nektek, hogy ügyesen biciklizek. Ez azért nagy szó, mert gyerekkorom óta nem bicajoztam. Ez egy olyan „gyerekkorom” ország!”

Igen, én is egy pálmafás, tengeres országról álmodoztam gyerekkoromban. olvastam valahol, hogy azok az országok vezetik az öngyilkossági statisztikákat, ahol nincs tenger. Szlovákia, Csehország, Ausztria, Svájc... és Magyarország. A tenger a szabadság. Az apály pocsolyáiban a felhők, a harcosan hódító dagály, a hullámok halkuló, hangosodó folyamatos dialógusa, ahogy a földrészek beszélgetnek egymással. Földközi párbeszéd.

Az érzéki örömök között szerintem holtversenyben második az evés és a zene, de a hullámozó tengerben fürdeni még felfér a dobogóra.

* * *

Úgy döntöttem, mostantól szisztémát váltok! Címszavak köré rendelem az élményeinket: szubjektív alija-enciklopédia. Jöjjön is mindjárt az első szócikk:

HIVATAL ÉS A SZÓREND

A bankban már voltunk, oda utalják majd a támogatást. Valentina, a befogadóközpontból eljött velünk, tolmácsolt, segített. A Bevándorlási Minisztériumba egyedül kellett mennünk. Új barátunk, Sándor, a fotográfus (ő a rangidős a klitában, több, mint egy éve él itt) nem tud velünk jönni: sms-ben oktat ki:

„Egy halom salom! Boker tov! A kapu előtt áll egy őr, azt kell neki mondani: anahnu olim hadasim, yeslanu tor el Liora halemiszrad. Megnézi a táskátokat és beenged. Vigyetek a bringátokra lakatot is, zárjátok le. Itt biztonságban van, de akad itt is capcara. A liftből a negyediken kilépve jobbra a folyosón a 2. vagy

a 3. ajtó. Barátságos, bamba orosz srác áll őrségben, neki ugyanezt kell mondani, plusz: vengryaa. Erre el fogja vigyorogni magát. A teudat zeut legyen lábnál, mert azt kéri mindenki. Yom tov! Baclaha! Ha bármi gond van, csörögjete mint a mogyojó. ha nincs valamiért a Liora, a jobbra mellette lévő irodában a nagy darab szőke bárisnya beszél angolul is. Ő is mindent el tud intézni. Anno az enyémet is ő rendezte, elsőre.”

Úgyis lett. Felmentünk a két tők egyforma épület egyikében a negyedikre, jobbra a második ajtó, de orosz srác helyett egy nő ült ott. Mindegy, Sándor is tévedhet. Kicsit suta szavalókórusként felolvastuk neki a monológot. Mint a rajzfilmfiguráknak, úgy ugrott ki a szemé a csodálkozástól. Alijah! Mondtuk most már sügőgépnélkül. Akkor leesett neki.

Mit szépítem, röhögni kezdett! Nem minket nevetett ki, csak a helyzetet: Ez az urológia, igaz, hogy a 4. emelet, de az alija osztály a másik épületben van a negyediken. Ez a rendelő.

A másik épület ugyanolyan volt. Őr, büfé a lifttel szemben, csak a liftben kevesebb volt a mankós, kerekesszékes, felkötött karú, bepólyált fejű ember. Negyedik, jobbra, orosz fiú, vengriyaa, vigyor, Liora. Ahogy a mesében meg volt írva. Liora először azt hiszi, csak magyarul tudunk. Nehezen leplezi, hogy kiakad. Angolul válaszolunk. Ettől se nyugszik meg, de belekezd. Küzd az angollal, mint a malac a jégen, de megoldja. (Sándor ezt rosszul tudta, azt mondta, csak oroszul beszél.)

– Nézd milyen szépek a körmei! – súgja a feleségem. – Meg kellene dicsérni! – Tényleg, pirosak, rajtuk mindegyiken más-más motívum, mint egy komplett garnitúra hímestojás. Ági mindenkin talál fogást, hogy szerethesse.

– Milyen nyelven? Oroszul mi nem tudunk, angolul meg ő nem értené – oltom le. Liora ránc se néz. Töri az angolt. Telefonál közben. Végül rábök az aláírások helyére. Visszaadja az igazolványainkat. Most először felnéz. Lát-szik, hogy lejött róla a teher. Angolul köszön el.

– Yom tov! – válaszol Ági.

Liora szája fülig szalad. Boldog, mint a szárazföldi ember, ha a hajóhídról a kikötő betonjára lép.

– Yom Tov - válaszolja.

– Todá rábá! – tesz rá Ági még egy lapáttal. Talán még integetett is, mint a kislányok az első randi után...

Lent a büfében kávézunk. A pultos lány jól beszél angolul. Ingyenes, héber nyelvű újsággal kínál.

– We do not speak hebrew ... – idáig arcán a köteles közöny – ... yet. – Na itt már mosolyog.

Ez a trükk azóta mindig bejön. A gumisnál, ahol levegőt kérünk a bringákba, az arabnál, ahol kávézunk és a yet-ért még egy potya-sütit is kapunk. Nem beszélünk héberül. ... még! Szerencsés szórend.

PEER GIDEON: ELSZÁLL AZ AGYAM

Ha elszáll velem néhanapján az agyam – előfordul, bár meglehetősen ritkán történik meg – igyekszem visszatéríteni magam a Földre, hogy továbbra is két lábbal álljak rajta. Számba veszem – mihez tartás végett –, hogy mi mindent nem tudok, szemben azzal az alig kimutatható csekélységgel, amiben nagyjából kiismerem magam.

Kedvenc kérdésem ilyenkor:

– Nos, apafej, mit tennél, ha teljesen egyedül maradnál a Földön? Semmi sem állna rendelkezésedre, csak egy csupasz földgolyó? Nos, akkor hogy találnád fel magad?

Ha igazán, őszintén belegondolok, a világon semmit sem tudnék megcsinálni, előállítani, annak ellenére, hogy elég jól kiismerem magam a technika vívmányaiban. De ha valamit nekem kellene összehoznom a semmiből, bizony állnék, mint számár a hegyen, vagy még amúgyabbul.

Nem tudnék megépíteni egy házat, egy karót sem lennék képes kihegyezni, tüzet sem tudnék gyújtani, de – horribile dictu – még egy tekerics vécépapír előállítására sem telne a tudományomból.

Most is, a vécé.

Nem hiszem, hogy titkot árulok el vele, de jó tudni, hogy a vécé ülőkéje plasztikból készült csavarokkal van a klozet kagylójához erősítve. Idők múlásával ezek a csavarok meglazulnak, elgörbülnek, aminek az a következménye, hogy a vécén ülés kényelmetlen, bizonytalan

lesz, a helyzet tarthatatlanná válik, illeg-billeg, lötyög-fityeg, nincs mit tenni, ki kell cserélni őket.

Van egy örökérvényű, saját magam által kiöltött igazság: vízvezeték szereléshez – bármi légyen is az – ne kezdj, mert abból semmi jó nem származik. Az ilyen munkát hagyjuk a szakemberre, saját érdekünkben.

Persze hozzám az örökérvényű igazságok – még ha én vagyok is a kútfő – nem jutnak el, önfejűségem útját állja, mivel felettébb biztos vagyok magamban, amíg sor nem kerül a bizonyításra. A tettek mezeje az más, többször is otthagytam már a fogamat.

Beszerezem a csavarokat, és nekilátok a munkának. Ezek a plasztik micsodák tele vannak vájatokkal, egyik belecsúszik a másikba, ránézésre logikusnak is látszik, annak mondható, de csak ránézésre, mert mire odaér az ember, hogy a helyükre passzítsa őket, valamiért nem passzítódnak, csak az ördög tudja, miért, kiderül, így is lehet tenni, meg úgy is, de az így nem jó, az úgy meg nem sikerül.

A néhány perces feladat már egy órája tart, megtűzdelve heves hát- és derékfájdalmakkal, az ülőke még mindig nincs a helyén, illetve már ott van, de ferdén, aki ráül, lecsusszan, előbb jobbra, de ha megcserélem a vájatokba dugást, akkor balra, jobb-bal, bal-jobb, demokrácia, az van nálunk a vécében.

A térdemet már nem érzem, azon állok, illetve térdepelek, mert a vécékagylót valamilyen

kideríthetetlen oknál fogva alacsonyan helyezték el, el sem tudom képzelni, ki lehet olyan mazochista, hogy elmegy vízvezeték szerelőnek, bár, ha belegondolok, a favágás és a krokiírás sem fenéki tejfel.

Végre – mert vannak védőszentek, és munkaközben elégszer emlegettem őket – helyére kerül az ülőke és az ő fedőlapja. Ki is próbálom rögvést.

Minden stimmel, meg lehetek magammal elégedve.

Leszámítva, hogy az ülőke a tesztelés közben nem marad a helyén, hanem néhány másodperc után rázuhan a vécékagylóra, ami – tegyük a szívünkre a szabad kezünket – nem kifejezetten férfinak való megoldás. És ami még ennél is fájdalmasabb, megint az asszony járt jobban.

Peer Gideon

Izraeli apróságok

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és Schöner Alfréd
rabbi professzor utószavával megrendelhető
a 054-6678131-es telefonszámon.
(Külföldről: +972/546678131)

„Mielőtt apámat kettéfűrészelték, úgy emlékszem, egészen boldog volt.”

A fenti mondattal nyitja Krusovszky Dénes első novelláskötetét, mely elborzaszt, meghökent és olvasásra sarkall. Ahogy cím és az első mondat is sejteti, a kilenc egymástól független történet főhősei fiúk, férfiak és párok, akik szeretethiánnyal, elnyomott sérelmekkel vagy éppen titkokkal küzdenek.

Az első novella a jól ismert mottóval kezdődik, azaz egy fiú nem sír, nem érzékenykedik, mert nem illik. Már kisgyerekkorban belenevelik a fiúkba, hogy jobb ha elrejtik az

érzelmeiket. A gyerekkor traumáit -alkoholista apa, széteső család, reménytelen jövő, később párkapcsolati problémák követik. Minél idősebb a főhős, annál jobban elszigetelődik környezetétől. Hiába, ezek a túlélő, szerencsétlen férfiak nem kérdeznek, nem panaszkodnak, inkább elmenekülnek. Vágyaikat és titkait pedig biztos, ami biztos a lehető legmélyebbre temetik. A kötet címadó novellájának szereplője -aki nőülés előtt áll- például olyan jó benne, hogy csak egy véletlenül keze ügyébe kerül bársonynadrág juttatja eszébe azt a másfél évtizeddel ezelőtti napot, amikor abortuszra kísérte barátnőjét.

A legérdekesebb egyértelműen az utolsó két darab lett, A harmadik ember és Az éjszaka vége. Az előttük lévő novellák szereplőihöz mérten ezek a férfiak végre kimozdulnak komfort zónájukból és fellázadnak vagy éppen megmakacsolják magukat.

A harmadik emberben egy meleg pár forrófejű tagja összetalálkozik egykori ellensé-

gével és minden észérv ellenére úgy dönt, hogy bosszút áll. Az éjszaka vége egy ácsról szól, aki különös felkérést kap uralkodójától: meg kell építenie az élet és halál körforgásának emlékművét.

Az első és az utolsó két novellát leszámítva felmerült bennem a gyanú, hogy maga az író sem tudja, hogy mire akar kilyukadni. Nem állítom, hogy minden történet csak akkor jó, ha minden szál elvarr a szerző, de jelen esetben a jó gondolatok végül egy túlírt, csattanó nélküli végkifejletbe torkolltak. Valami miatt nagy divat ez a „technika” a kortárs szerzők körében. Nehéz megszokni.

Nagy Tímea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.

KRASZNAI ÉVA:

A szívnek ártó többnejűség

Minél több felesége van egy férfinak, annál nagyobb a szívbetegség kialakulásának lehetősége az első olyan kutatás szerint, amely a többnejűség egészségre gyakorolt hatásait vizsgálta.

A dzsiddai Fejszál Király Kórház és Kutatóintézet munkatársainak egy nemzetközi orvostudományi kongresszuson bemutatott tanulmánya szerint a több feleséggel is rendelkező férfiaknál négyszer nagyobb a szívbetegség kialakulásának esélye - olvasható a The Daily Telegraph internetes kiadásában.

A kutatók a jelenséget azzal indokolják, hogy a poligámia több háztartás egyidejű szervezésének stresszével, valamint olyan

érzelmi igénybevétellel jár, amely túlzott megterhelést jelenthet a szívre.

A 687 szaúd-arábiai és Egyesült Arab Emírségekben élő férfit vizsgáló kutatás eredményei szerint minden egyes feleséggel nőtt a szívbetegség kockázata. A vizs-

gált személyek átlagéletkora 59 év volt, 68 százalékuk monogámiában, 19 százalékuk kettő, 10 százalékuk három, 3 százalékuk pedig négy feleséggel élt.

„Kapcsolatot találtunk a feleségek száma, valamint a szívkoroszorúér elzáródások száma és

súlyossága között. Mindez annak lehet köszönhető, hogy egyszerre több egymástól független háztartás fenntartása megdöbbentő az anyagi terheket, és az érzelmi igénybevételt is” - mondta el a tanulmány egyik szerzője, Amin Daula.

Hozzátette: komoly stresszt jelenthet a többnejűségben élő férfiak számára, hogy minden egyes - általában külön háztartásban élő - háztartást egyenlőként és méltányosan kell kezelniük.

„Arra már eddig is léteztek bizonyítékok, hogy a házasságban élő férfiak általában egészségesebbek és tovább élnek, azonban egészen idáig még nem vizsgálták a többnejűségnek a szív- és érrendszerre gyakorolt hatásait” - hangsúlyozta a kutatóorvos.

AZ ÉLETFORMA HATÁSA A BÉLBAKTÉRIUMOKRA

A nyugati életforma az emésztőrendszerben található mikroorganizmusok sokféleségének csökkenéséhez vezet. Legalábbis a fenti következtetésre jutottak kanadai és ausztrál kutatók, akik az amerikai és a papua új-guineai népesség bélflóráját hasonlították össze. A vizsgálat eredményeit a Cell Reports című tudományos folyóiratban publikált tanulmány ismerteti.

Az emberi testben mintegy 100 billió mikroorganizmus található, az úgynevezett mikrobiom dinamikus kölcsönhatásban van a gazdaszervezettel. Összetételét egyaránt befolyásolja a táplálkozás, az anyagcsere, az immunrendszer működése. Ezzel párhuzamosan a mikrobiom által kiválasztott metabolitok (anyagcseretermékek) hatással vannak az emberi szervezet anyagcseréjére. A mikrobiom legnagyobb részét a bélflóra alkotja, amely részt vesz a megemésztetlen szénhidrátok fermentálásában, ezek a baktériumok szintetizálják a B- és a K-vitamint, bontják le a szteroidokat, az epesavakat - olvasható az EurekAlert hírportálnak a tanulmányt összefoglaló ismertetőjében.

„A nyugati életforma többféleképpen is meghatározza a bélflóra összetételét, csökkentve annak sokféleségét. A mikroorganizmusokra több tényező is hatást gyakorol: befolyásolja az étrendünk és a személyes higiénia, az antibiotikumok alkalmazása és a császármetszés. Ezzel együtt nem ismerjük, hogy pontosan milyen mechanizmusok játszanak szerepet a mikrobiom összetételének megváltozásában” - magyarázta Jens Walters, az Albertai

Egyetem Mezőgazdasági, Élelmiszeripari és Táplálkozástudományi Intézetének docense, a tanulmány vezető szerzője.

A kanadai és az ausztrál kutatók két papua új-guineai földműves közösségben vizsgálták a felnőttek székletbaktériumait, majd a vizsgálati eredményeket összehasonlították amerikai lakosok ürülékmintáival. Az elemzések az óceániai népesség mikrobiomjának szélesebb fajgazdagságára világítottak rá. Az Egyesült Államokban élők bélflórájából ugyanis hiányzott körülbelül félszáz olyan baktériumfaj, amely az óceániai népesség mikrobiomjának a „törzsét” képezte, emellett a papua új-guineaiak esetében kisebb volt az egyéni variációk száma is. A kutatók véleménye szerint a baktériumtörzsek nagyobb fajgazdagságában szerepet játszott a mikroorganizmusoknak emberről emberre való terjedése.

A tanulmány szerzői kiemelték: az eredmények arra világítottak rá, hogy a nyugati életmód, de különösen a vezetékes ivóvízellátás és a csatornázás kulcsszerepet játszik a mikrobiomban bekövetkezett változásokban. A nyugati népességnek ugyan jobb az egészségi állapota, s a fejlett társadalmakban hosszabb a várható

élettartam, ugyanakkor a mikrobiomban bekövetkező változások összefüggésbe hozhatók a nem fertőző krónikus megbetegedések egyre növekvő gyakoriságával. Ezért meg kell találni a módját annak, hogy hogyan küszöbölhetők ki életformánk káros „mellékhatásai” anélkül, hogy veszélybe kerülnének annak vívmányai.

A kutatók fontosnak tartják azon baktériumfajléteségek élettani szerepének a tanulmányozását is, amelyek hiányoznak a nyugati népesség mikrobiomjából. „Egy ilyen vizsgálat révén sok újat tudhatunk meg a nyugati civilizációs betegségek okairól, s új terápiákat, megelőzési módszereket dolgozhatunk ki” - fogalmazott Jens Walters.

Krasznai Éva

RÓNA ÉVA: KÖVÉR HÖLGYEK VETÉLKEDŐJE

Az elhízott hölgyismerőseim - köztük a 35 éves fiatalasszony, aki nemrég még szép, csinos kismama volt, mára 18 kiló súlytöbblettől szenvedő „hájtömeg” lett -, ők juttatták eszembe az izraeli televízió kettős csatornáján vetített érdekes műsort, „Kövérek vetélkedője” címmel. A résztvevők -18-tól 35 éves korig - 80 kilót meghaladó testsúllyal nevezhettek be (sokan közülük a 100 kilót is meghaladták!), továbbá magasságuk 160 cm-en felül kéretett, és kövérségük ellenére mutatós külsővel - szép arccal, arányos végtagokkal - kellett rendelkezniük. A zsűrinek nem volt könnyű dolga megszavazni a díjnyerteseket, mivel valamennyi versenytárs megfelelt a követelményeknek.

Persze mindenki humorosan fogta fel a vetélkedőt. A cél az volt, hogy módot teremtsenek a kövéreknek is a közönség előtti fellépésre.

Nem sokkal azután San Franciscóban zajlott le hasonló vetélkedő. Ott a Kövérek Elfogadására Alakult Mozgalom túlsúlyos, tagjai, azonos követelményekkel léptek a pódiumra. Az ő céljuk arra irányult, hogy meggyőzzék a közvéleményt, ne minősítsék hátrányos helyzetben a kövéreket a soványakkal szemben. „Mi lenne - mondták -, ha az emberek hátrányos helyzetbe sorolnák azokat, akiknek nagy az orra, hajlott a háta vagy lúdtalpa van? Ez mindenkinek a magánügye, mindenki egyénileg bírkozik meg vele.”

Igazság szerint így kellene lennie. De nincs így! Sokan szereznek kellemetlen perceket a kövéreknek, elmarasztaló megjegyzéseikkel. „Meg kell szabadulnod a túlsúlyodtól!” - förmednek rájuk. Ezt ők is tudják, de képtelenek valóra váltani.

Tudományos fórumokon gyakran kerül sor a téma megtárgyalására. Ilyen volt a jeruzsálemi Kongresszus Központban az étkezési rendellenességekről tartott, nemzetközi szimpózium. Orna Coussin riportot készített a szimpózium munkálatairól. Elmondta, többek között, hogy csaknem valamennyi nyugati nő az étkezési rendellenességtől szedi magára a pluszsúlyokat. Többségük igyekszik lefogyni, számolja a kalóriákat, éheznek, hogy néhány kilótól megszabaduljon. Az eredmény sokáig várat magára vagy egyáltalán nem mutatkozik. A felmérésekből kiderült, hogy a súlytöbbletes nők gyakoribbak, mint a súlytöbbletes férfiak.

Megszívlelendő tanácsok hangzottak el a kongresszuson részt vevő neves szaktekin-télyek részéről. Dr. Catherine Steiner Adair, a Harvard Egyetem étkezési Rendellenességek Intézetének nevelési igazgatója arra hívta fel a figyelmet, hogy a serdülőkorú ifjak körében is sokan az ideálisnál jóval kövérebbek. A túlzott diétázás és rendszertelen étkezés a fejlődési átmenet időszakában, komoly negatív pszichológiai és magatartásbeli hatást válthat ki. Számukra is kizárólag az étkezés mérsékletes betartása ajánlatos.

Dr. Marjorie Feinson, a franciaországi Egészségügyi Minisztérium küldötte szerint a nyugati országokban lényegesen több a kövérek

száma, mint más országokban. Meggyőződése - mondta -, hogy az illetékesek nem fektetnek kellő hangsúlyt a problémával kapcsolatos tudnivalók tudományos propagálására. Az étkezési rendellenesség következményei rejtettebben jelentkeznek, mint a bulímia, a falási rohamokkal járó kényszerbetegség, melynek során a beteg rövid idő alatt igen nagy mennyiségű étel - jellemzően édesség - elfogyasztására képes. Ez törvényszerűen elhízáshoz vezet, amit elkerülendő a beteg önmagát hánytatja, hashajtókkal vagy eltúlzott fizikai aktivitással él. Hányás után a beteg ismét szenved, az evési kényszernek csupán néhány óráig tud ellenállni, majd ismételtén étkezik, és önmagát hánytatja. Fontos tudatosítani az emberekkel, hogy mindkét esetet orvosolni kell.

Az előadó tüzetesen boncolgatta a megvitatásra kerülő problémákat. Példázta a nőmozgalmat, mint a társadalmi változásokért folytatott harc fontos eszközét, mely napirendre tűzte az étkezési rendellenesség problémáját is. Tételeken szólva, ez is egyik formája a nők életvitelét meghatározó harcnak, mivelhogy számos munkahelyen nem alkalmaznak feltűnően túlsúlyos jelentkezőket. Az étkezési rendellenességek negatív hatása - folytatta a felszólaló -, a pszichikai stressz kezdeti stádiuma.

Szellemesen és a témához illően fejtette ki véleményét a szimpóziumon dr. Dafna Lemis, a Tel-Aviv Egyetem Kommunikációs Tanszékének vezetője. „Amivel a média etet minket” című előadásában tételeken kimutatta, hogy a hírközlő szervek cikkei, a tévé-reklámok, tévéjátékok, stb. gyakori megválasztásában kizárólag sovány nőket mutatnak be a külső esztétikai elképzelés, példaképének. „Előnyben a soványság!” hangoztatják. A következménye pedig: a fiatal lányok, asszonyok csontsoványra fogyasztják magukat, azokat viszont, akik nem képesek lefogyni kisebbségi érzés tölt el, másoknál csekélyebb értékűnek tartják magukat. Vigasztalásként álljon itt a tény: vannak, akik ízlésének a kövérebb nők felelnek meg... A végső következtetést Fási Katalin „Gyógyító zöltségek” című könyvéből vonhatjuk le. „Válaszúton az étkezési kultúránk?” c. fejezetében a következőkre hívja fel a figyelmet:

„A természet titkainak kutatásában bravúros eredmények születnek szinte naponta, de még mindig nagy kérdőjel a korszerű táplálkozás. Az erről szóló kiadványok „útvesztőjében” végül is tanácstalan az ember. Mit egyen és mit ne egyen? Ha a régi szakácskönyvekben lapozgatunk - írja -, elborzadunk, mennyi tojást, tejszínt, húst, zsírt használtak fel, a mai felfogás szerint egészségtelennek minősített, receptleírásokban. De akkor sem járunk jobban, ha a mai, modern táplálkozásról szóló tanácsokat tanulmányozzuk. Borzadva tapasztaljuk mennyire egészségtelenül étkezünk, különösen, ha vegetáriánus szakácskönyv kerül a kezünkbe.

Akkor hát, hogyan étkezzon a mai ember, hogy mentesüljön az ehízástól, de az ismert és kedvelt ízeket megtarthassa? Elsődleges köve-

telmény a mértékletesség! Ami annyit jelent, hogy optimálisan biztosítsuk szervezetünk részére azokat az életfontosságú tápanyagokat, amelyekre feltétlenül szüksége van. Tehát: fehérjét, szénhidrátot, zsírt, ásványi sókat, vitaminokat és vizet. Ahogy megsínyli a szervezetünk, ha kevesebb vagy minőségileg nem megfelelő táplálékot veszünk magunkhoz, ugyanúgy káros az egészségre, ha a szükségesnél többel túlterheljük.

Számos családban alakult ki az a rossz szokás, amennyiben az ételekből a szükségesnél többet főztek, a mardékot is elfogyasztják, ne vesszen kárba. Úgyszintén, ha a gyermek meghagyja az étel egy részét, a mama, aki már jól van lakva, azt is megeszi. Helytelen az is, ha családi ünnepeken, évfordulókon mértéktelen eszem-iszommal fokozzák az ünnepi hangulatot. Noha a táplálkozás egyfajta örömforrás is, nem mindegy, hogy milyen, mennyi, és miféle eljárással készült étel kerül a szervezetünkbe. A kövér, illetve hízásra hajlamos emberek semmilyen alkalommal ne feledkezzenek meg a mértékletesség betartásáról.

„Lehet-e koplalás nélkül fogyni?” című fejezetben a válasz egyértelmű: lehet! Szép számmal akadnak, akik mindent elkövetnének, hogy lefogyjanak, de irtóznak a koplalástól. Pedig nem is kell koplalni ahhoz, hogy pár kiló súlytöbblettől megszabaduljanak. Először is tartsák be a szabályt, hogy az addigi ételmenyiségnek csak a háromnegyedét fogyasszák el. Mellőzzék az édességek, édes italok, tésztafélék, zsíros ételek fogyasztását. Főtt ételekből kedvükre fogyaszthatnak, amennyiben megfelelnek a következő követelményeknek: a levesek főzelékfélék, liszt nélkül, a szokásos fűszerfélék, s pár csepp olaj hozzáadásával készüljenek. Így nem kell nélkülözniük a megszokott és kedvelt ízeket, mégis jóval kevesebb kalóriát juttatnak a szervezetbe. A főzelékfélék - zöldbab, zöldborsó, tök, spenót stb -, rántás nélkül, a szokásos fűszerekkel ízesítve készüljön, feltétlen keménytojást, párzsi-, vagy sovány hússzeleteket tálaljunk mellé. Ne feledkezzünk meg a salátákról sem, melyek ízletesek és nem hízlalnak.

Ha betartjuk a szabályokat, az eredmény nem késlekedik...

Róna Éva NŐI OLDAL

című könyve megrendelhető a szerzőnél,
az alábbi címen:

**Róna Éva Rehov Shay Agnon 13/12
55602 KIRIAT ONO**

Ára 50 sekel + postaköltség 5 sekel

Telefon: 03-5343853

Külföldi hívás esetén: 972-3-5343853

ARJE SINGER: A HÁROM ORVOS

Régi emlékek ezek. Visszanyúlnak arra az időre, amikor még 7-8 éves lehettem. Ezekben az időkben dr. Gergely nézett utánam. Még nem létezett antibiotikum, és fülgyulladás esetén felszúrták a gyerek fülét. Ez esetben én voltam az áldozat. Megígértem, hogy mint katona fogok viselkedni, (ez akkor divatban volt) mégis elsírtam magamat. Egy évre rá újra megisméltődött a fűlszúrás. Ekkor jelentette be doktor Gergely, ha jövőre visszatér, lékelni kell a koponyámat. Hát nem tért vissza. Ez az év volt 1944, amikor úgy sem vittek volna be zsidó gyereket kórházba. El kellett bújni keresztény iratokkal, hogy egy akkor kilenc éves gyerek éltben maradjon.

Dr. Gergely is eltűnt. Kispestről júliusban deportálták a zsidókat. Sorokban gyalogoltak a pályaúdvár irányába. Egy nő megállította a gyalogló áldozatokat:

– Őt nem! Ő az én orvosom! Hogyan fog a gyermekem a világra jönni?

A náci tovább hajtotta a zsidókat.

– Akarsz te is csatlakozni? – kérdezte az asz-

szonyt. Dr. Gergely megnyugtatta:

– Mária maradnak itt más orvosok is. Majd ha hazajövök...

Ez volt az első alkalom, amikor dr. Gergely hazudott a betegének. Mindannyian úgy véltük, hogy nem jött haza.

A másik orvos nagybácsija volt édesanyámnak. Ő hozott engem a világra. Józsi bácsit elhurcolták munkaszolgálatra. Ezekben az

időkben a német hadsereg már a háború elvesztésének szélén állt. Egy német katona felsorakoztatta a munkaszolgálatosokat és kérdezte, ki orvos? Páran kiléptek a sorból, és éltben maradtak. Józsi bácsi nem akarta segíteni az ellenséget, és nem jelentkezett. Felrobant egy aknán, aminek összeszedésével voltak megbízva a zsidó munkaszolgálatosok.

Nyugodjon békében, Ámen

Ez a cikk megjelent jó pár évvel ezelőtt Magyarországon egy újságban. Pár hétre rá levelet hozott a posta Kispestről. Dr. Gergely fia írta: Szóval édesapám hazajött a haláltáborból. Találkozott Máriával is, kezelte a kisfiát, továbbra is gyógyította Kispest betegeit. A levél aláírója szintén Dr. Gergely, a harmadik orvos ebben a történetben. Én erről nem tudhattam, hiszen a háború után elhagytam Budapestet.

Szóval ilyen volt a világ. Talán, ha Jóska bácsi, akkor jelentkezik, még élhetett volna egy pár évet. Mert minden perc, óra, nap, hét és hónap más veszéllyel fenyegette Magyarország zsidóságát.

SÁNDOR JUDIT: Telihold, róka, dallamok (meg az éjjeli őr)

Egyik este szokásos egészségügyi célokból végzett gyaloglásom során történt az eset, különös és különleges, mint általában minden, ami a világban történik égen és ég alatt. A következő történt (az ég alatt velem), hogy amikor mentem (egészségügyileg) lassanként közeledve a tekintélyes kibuc-kapuhoz, amit a biztonsági őr nyit és zár, vagy zár és nyit - a kapu állapotától függően - (egy gomb megnyomásával), és ahogy pár méterre voltam az őr kicsi házikójától, amit néhány fa és bokor vett körül, a telihold fénye meg beszótte ezüstös fonalával, megláttam egy kedves, picike rókát. Éppen sompolygott, ám amikor ő is meglátott engem, megállt és rám nézett. „Szia róka!” - köszöntem kedvesen, mire elkezdett jönni felém! Megbolondult, gondoltam, hiszen a rókák törvényei szerint el kellett volna iszkolnia, de aztán belém villant a felismerés: Veszett róka! (tudva lévő, hogy a veszett rókák szelíden viselkednek, hogy megtévesszék az embert, és megharapják) rögtön az inamba szállt a bátorságom: meg fog harapni, megveszek, rettentés kínok között kimúlok, a veszettség borzalmas betegség, lehet, hogy nincs is kéznél oltás a kibucban, végem van...

– Ne gyere ide hozzám róka ... – nyekeregtem, és hadonászni kezdtem, mire a róka sértődötten megfordult, és elsétált. Bezzeg hívtam volna vissza, de késő volt, hívtam volna, mert rájöttem, hogy azt akarta, hogy szelídítsem meg, és ilyen alkalom egyszer ha adódik az életben, az sem mindenkinek, most lehetett volna egy

szelídített rókám, én fafejű elszalasztottam az alkalmat, meg a rókát, lehettem volna egy új Kis Herceg, híres és gazdag ... de gyáván meghátráltam, és nem leszek sem híres, sem gazdag, ennek lőttek.

– Képzeld láttam egy rókát! – újságtoltam a biztonsági őrnek. – Nagyon aranyos volt – lelkesedtem.

– A rókák nem aranyosak – nézett rám komolyan a biztonsági őr.

– Miért mit csinálnak? – kérdeztem borzasztóan megrettenve.

– Nem csinálnak semmit – mosolygott az őr, de ... nem aranyosak. A róka az róka.

Hát ez biztos, gondoltam, és az elmés beszélgetés után tovább gyalogoltam, és elem tárult az éjszaka új csodája, a telihold ezüst hídja a Holt-tenger éjkék tükrén.

Vajon sajtból van a hold? – morfondíroztam. Valamikor a hetvenes (vagy a nyolcvanas?) években egy magyar rock énekes („a” Demjén) határozottan ezt énekelte. Ki tudja? A rókák szeretik a sajtot, lehet, hogy ez a róka (akit megbántottam) direkt sajtot akart szerezni ezen a különös éjszákán. Néztam fölfelé a holdra (ha sajt, hát gusztusos), nagy volt és fényes és kerek, a Holt-tenger meg néma, fekete, csillogó és rejtelmes, és „Rejtelmek ha zengenek, őrít állók mint mesékbe ...” dúdolódott bele a szél hangjaiba József Attila verse, és úgy éreztem, hogy

az egyetlen okos dolog amit tehetek, ha elindulok az ezüst hídon, át a tó vizén, amin reszket hold ... és megkeresem mindazon dolgokat, amiket eddig hiába kerestem. Ha odaérek, megkóstolom a híres a holdsajtot, valószínűleg jó ízű, tejszínes, de az is lehet, hogy a Rockfort rokona, messziről is látszanak a kékes penészfoltok.

Haza kell mennem egy kis zöltségért, paprika, uborka, paradicsom, egy kis petrezselyem zöldje, kapor, zeller, hogy jobban csússzon a sajt, meg egy üveg víz, hátizsákba pakolok és elindulok a hold-hídon és addig megyek amíg oda nem érek. Az út maga az élet, mondja a taoista bölcsesség, hát akkor menjünk, menjünk, menjünk, és útközben biztosan jön valaki, hogy megszeliđítsem, vagy hogy megszeliđítsen?

ALTERNATÍV FIZETŐESZKÖZÖK MAGYARORSZÁGON

Magyarországon 1946. augusztus elseje óta a forint a törvényes fizetőeszköz. Azonban ma már mind több városban és tájegységen másféle „bankók” is forgalomban vannak, amelyeket „helyi pénz”-ként kezelnek. Ezek közül mutatok be néhányat, hogy a „haza” látogató izraeliek ne érje meglepetés. Dr. Hámori Éva összeállítása.

Elsőként a **Kékfrankos** jött létre, amely a Sopron és vonzás-körzete, a határokon átnyúló összefüggő járárok gazdaságának élénkítésére bevezetett pénzhelyettesítő utalvány („helyi pénz”).

A Kékfrank célja a kibocsátók szerint „mint jó kovász katalizálni kívánja a közösség összetartását, s ezen keresztül a közösség megerősödését, a gazdasági térséghez való tartozás érzését”. Csak a térségben használható: a helyi vállalkozások forgalmuk növelése és a Kékfrank elterjedése érdekében kedvezményt nyújtanak kékfrankkal történő fizetés esetén. Tehát többet ér a pénzünk kékfrankban, mint forintban, megéri hát a forintot kékfrankra váltani.

Kibocsátója a 2009. szeptemberében Sopronban 123 taggal alakult HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Európai Szövetkezet, a hajdani Sopron vármegye területére koncentrálva. A tagok száma mára mintegy 210 lett, 800 partnerrel.

A szövetkezetbe bárki – magánszemély vagy vállalkozás kérheti felvételét, aki a szövetkezeti célokkal, törekvésekkel egyetért és minimum 1 db, maximum 40 db, egyenként 100 EUR értékű részjegyet vásárol. Minden tag egyenlő szavazati joggal rendelkezik, függetle-

nül a birtokában lévő részjegyek számától.

A szövetkezeti tagok és a szerződéses partnerek a szövetkezet soproni központi pénztáránál, és a Rajka- és Vidéke Takarékszövetkezet fiókjaiban tudnak váltani, a jelenleg érvényes kondíciós lista szerint.

Átváltása forintről kékfrankra 1:1 (1.000 Ft = 1.000 Kfr). Amennyiben Kékfrankról történik a váltás forintra, akkor 0,25% + ÁFA, mi-

nimum 500,- Ft + ÁFA adminisztrációs költség kerül levonásra. A fenti körön kívüli személyek és vállalkozások a tagoktól, vagy a szerződéses partnerektől szerezhetik be, válthatják vissza. A körön kívüli személyek szállodákban és különböző pénzváltóhelyeken válthatnak Kékfrankot.

Ugyanúgy működik, mint a forint és az euró, fém váltópénze a Ft és az euró érme. Fizetéskor úgy kell kezelni, mint a pénzt: vissza kell adni belőle, ami történhet Ft-ban, euróban és Kékfrankban is. Pénzként használható a mintegy 700 soproni és környéki elfogadóhelyen, üzletekben, szolgáltatások ellenében a www.kekfrank.hu lista szerint.

Címletei: 500-1 000- 2 000- 5 000-10 000-

20 000 névértékű Kékfrank, amely ugyanolyan biztonságos, mint a forint: biztonsági szintje mindegyik címleten azonos a 20 000 Ft-os címlettel, amelyek a Magyar Állami Pénzjegynyomdában készültek, 100 %-os forint- fedezetét a Rajka és vidéke Takarékszövetkezet őrzi. A címleteken Esterházy Pál, Kitaibel Pál, Pejacsevich László, Lackner Kristóf, Franz Joseph Haydan és Liszt Ferenc arcképe.

A **Balatoni koronát** Nemesvámos-sal közösen Balatonfüred, Balatonalmádi, Várpalota, Tihany, Litér, Veszprém települések 2012-ben vezették be a forgalomba mint „kistérségi fizetőeszközt”. Ez a papír alapú pénzhelyettesítő utalvány a magyar fizetőeszközzel azonos címletekben kerül forgalomba, és azonos biztonsági elemekkel van ellátva. Induláskor közel 200 elfogadóhelyen működött, de ez a kör azóta a turisztikai vendégkör miatt jelentősen bővült. Címletein Jókai Mór, Horváth Balázs, Thury György, Óvári Ferenc, Gizella királyné és András király arcképe látható.

Folytatás következik

„Piros pünkösöd napján, hajnalban születtem” A közmédia ünnepi műsorajánlója

A Szentlélek eljövételét a közszolgálati csatornák méltósággal ünneplik. A paletán szentmisék és a jeles naphoz illő műsorok szerepelnek.

Az ünnepi felkészülést szolgálja a Pünkösdi gondolatok sorozat. A hétköznapi történetek mindegyikében felfedezhetjük a Szentlélek közösségformáló erejét a szeretet és az emberség jegyében. Az egyenként háromperces összeállítást május 18-ától pünkösöd hétfőjéig a Kossuth Rádió naponta háromszor sugározza.

A piros betűs ünnep gazdag műsorkínálatát szombaton a Duna Televízió csíksomlyói közvetítése nyitja meg (Duna május 23., 12.00, műsorvezető: Mucsányi János, Barlay Tamás és Banner Géza). A jeles nap idén különösen kedves a zarándokok számára: a Csíksomlyói Szűzanya kegyesobrának 500. évfordulóját ünnepelhetik együtt. A szentmise végén Jakubinyi György, a Gyulafehérvári

Főegyházmegye érseke, a búcsú szónokája - a Szentszék megbízásából meghirdetett jubileumi Mária-évre való tekintettel - a híveket teljes búcsúval járó pápai áldásban részesíti.

Szent Borbála nevét legtöbbször Jókai regényéből, az Aranyember hajónévadójaként ismerik. Pedig személyében - a legendájához köthető csodás események miatt - a bányászok, a kohászok, a tűzérek, a tűzszerészek, az ágyú- és harangöntők védőszentjeként is ünnepeljük. A IV. században élt jámboréletű lány történetét egy olasz tévéfilm dolgozta fel (Duna 1.20).

A pünkösdvasárnapi evangélikus istentiszteletet a közmédia Szarvasról közvetíti. „Napjainkban pünkösöd is egzisztenciálisan megélhető ünnep, amikor a Szentlélek itt és most személyesen megtapasztalhatóvá teszi Jézus jelenlétét az életünkben – hangsúlyozza Gáncs Péter elnök-püspök igehirdetésében. - Az isteni szeretet ujjának ez az érintése kiűzhet a szívből minden félelmet, és élő közösséget

kínál Teremtőnkkel és teremtménytársainkkal.” (Duna 12.00)

Az esti tartalmas szórakozásra két film a garancia. Franco Zeffirelli Rómeó és Júliája immár a filmtörténet klasszikusa, s az 1968-ban készült alkotást olyan neves színészek tették hallhatatlanná, mint Leonard Whiting és Olivia Hussey (Duna 22.40). A Holdfény királyság című amerikai film a megértésről szól. Tizenkét éves főhősei, Sam és Suzy maguk mögött hagyják a szeretetet nélkülöző közegüket, s nyakukba veszik a világot. Újdonság számukra a párbeszéd, hogy meghallgatják a másikat (Duna 01.00).

A hétfői Isten és az ember lelke című összeállítás a világvallásoknak a Lélekről alkotott képét teszi közkinccsé. A műsorban megszólal Markovics Zsolt szegedi főrabbi, Benyik György teológus és Németh Pál református lelkész, iszlamológus (Kossuth Rádió 10.06).

Minden kedves nézőnknek és hallgatónknak boldog ünnepet kíván a közmédia!

A ZENESZERZŐ, AKI MINDIG MAGYARNAK VALLOTTA MAGÁT (2)

Keller Tibor összeállítása

Liszt Ádám támogatási kérvényét visszautasították, ugyanakkor a herceg felajánlotta, hogy alkalomadtán meghallgatja a csodagyereket Kismartonban. A meghallgatásra 1819. szeptemberében került sor a kismartoni vadászünnepségek alkalmával. 1820. április 13-án Liszt Ádám ismét levelet írt a hercegnek, amelyben állást kért tőle. Amennyiben ez belátható időn belül esetleg nem lehetséges, akkor egy év fizetés nélküli szabadságot kért a hercegtől, hogy áttelepülhessen Bécsbe. A kérvényt ismét elutasították, viszont adtak egy egyszeri 200 forintos támogatást, ezt a pénzt azonban Liszt Ádám nem fogadta el.

Liszt Ferenc első nyilvános fellépése 1820. augusztus 31-én volt, az écskai Lázár-kastély ünnepélyes megnyitóján. Második nyilvános fellépése októberben volt, a soproni kaszinóban (Ries esz-dúr zongoraversenyét játszotta zenekarral), a harmadik fellépése pedig 1820. november 26-án gróf Eszterházy Mihály pozsonyi palotájában volt. Ez a fellépése annyira elbűvölte a jelenlévőket, hogy öt főnemes Amadé Tádé gróf, Apponyi Antal gróf, Eszterházy Mihály gróf, Szapáry és Viczai grófok elhatározták, hogy az ifjú tehetség zenei tanulmányait hat éven keresztül évi 600 forinttal fogják támogatni. Az ösztöndíjat 1822-1827 között tervezték folyósítani, így Liszt - miután apja minden doborjáni vagyonát pénzé tette, - elkezdhet-e bécsi tanulmányait. (A beígért összegből azonban nem sokat, talán semmit sem kaptak kézhez.) A család 1822. május 8-án vagy 9-én költözött Bécsbe, a zeneszerző ekkor 10 és fél éves volt.

Liszt gyermekkorában az akkor élő zeneszerzők közül leginkább Beethovent tisztelte. Beethoven képe már a doborjáni szobájának a falára is ki volt téve. Liszt Ádám szerette volna bemutatni a fiát a híres zeneszerzőnek, de az azonban nem szerette a csodagyereket, végül Czerny közbenjárásának köszönhetően mégis sikerült időpontot kapniuk. Biztosan tudhatjuk, hogy Liszt Ádám és fia 1823. április 13-i koncert előtt néhány nappal járt Beethoven lakásán, ugyanis az akkor már süket Beethoven beszélgető füzetében található Liszt Ádámtól származó

bejegyzés, melyben a találkozás okozta örömét fejezte ki. Liszt Ferenc 1875-ben a következőket mesélte a találkozásról: „Először Ferdinand Ries egyik darabját játszottam. Azután Beethoven kívánságára a Wohltemperiertes Klavierből Bach egyik fugáját játszottam, más-más hangnemben. Végül Beethoven első zongoraversenyének egyik tételét játszottam. Beethoven, aki játékomat közvetlen közletről figyelte, nagyon meg volt rendülve, és homlokán csókolott.” Más források azonban e találkozást nem bizonyítják.

Liszt Ferenc első bécsi nyilvános fellépése 1822. december 1-én volt, a Rendek Házában. Ezen a fellépésen Liszt Hummel a-moll zongoraversenyét játszotta, majd a közönség által megadott témákra rögtönzött. A bécsi tartózkodás legjelentősebb fellépése azonban az 1823. április 13-án délelőtt tartott koncert volt, a Kis-Redout-teremben. Ez volt a hangverseny, amin – a nem bizonyított, bár Liszt által is leírt - legenda szerint megjelent Beethoven is, és homlokán csókolta a gyermek Lisztet. Liszt zenei pályafutását általában ettől a koncerttől szokás számítani.

A csodagyerek Párizsban

A Liszt család 1823. december 11-én érkezett Párizsba. Liszt Ádám családja számára a Hotel d'Angleterre-ban a Rue du Mail 10. szám alatt bérelt négy szobát, a híres Sebastien Érard hárfa- és zongorakészítővel szemben. December 12-én kérte fia felvételét a híres párizsi konzervatóriumba, ott azonban az igazgató, a maga is olasz Cherubini azzal az indok-

kal utasította el, hogy külföldieket nem vehet fel. Liszt Ferenc tanulmányait magántanárok segítségével folytatta. Első tanítója Ferdinando Paer (1771-1839) olasz zeneszerző és karmester volt. Az első nyilvános koncert 1824. március 7-én volt, az olasz operában. A koncert nagy sikerrel zajlott és Lisztet mintegy újjászületett Mozartot ünnepelték. A sikerek láttán az opera karmester arra biztatta tanítványát, hogy komponáljon operát. A megszületett operák ősbemutatója 1825. október 17-én volt Párizsban, és az előadást még háromszor megismételték.

A londoni körút

1824. elején Liszt Ádám három hónapos körútra vitte fiát Londonba. Itt két nyilvános koncertet adott, és számos estélyen lépett fel. Az Angliai utazás csúcspontja a Windsori kastélyban IV. György brit király előtt 1824. június 24-én adott magánkoncert volt. A körutat 1824. augusztus 2-án és 4-én a manchesteri királyi színházban adott koncerttel zárta. Miután Angliából visszatértek, a zeneszerző anyja visszaköltözött Ausztriába. Az ifjú Liszt egészen 1825. májusáig nem lépett fel sehol. Idejét kizárólag a zeneszerzésnek (tizenkét etűdöt írt zongorára) és a gyakorlásnak szentelte, ugyanakkor gyakran járt operába is. 1826. január elején a fiatal Liszt hat hónapos koncert körútra indult apjával Dél-Franciaországba. A körút végén júniusban visszatértek Párizsba, ahol egészen decemberig zenelméletet és ellenpontot tanult egy cseh származású zeneteoretikus zeneszerzőnél, a neve Antonin

Reichanal. Miután tanulmányait befejezte, ismét koncert körútra ment, ezúttal Svájcba. Liszt Ádám megnyugodott, minden arra utalt, hogy fia révbe ért, koncertezett, tanított és képes eltartani magát és szüleit. Ekkoriban történt, hogy a 15 és fél éves Liszt lelki válságba került, nézeteltérései támadtak apja szándékaival. Még apja halála után 10 évvel is rossz érzésekkel emlékezett vissza erre a korszakra. „...engem, szegény gyermeket bevetett egy fényes társaság közepébe, és e társaság megtapsolta annak a kisfiúnak az akrobata mutatványait, akit a csodagyermek dicső és megszegyénítő bélyegével tisztelt meg. Korai mélabú nehezedett akkor rám, és ösztönszerű ellenszenvvel éltem át a művész háziállat rosszul leplezett lealacsonyodását.” Vallásos tárgyú könyveket olvasott, végül pedig közölte apjával, hogy pap szeretne lenni. Liszt Ádám, aki fiatal korában maga is két évet töltött papi szemináriumban, meggyőzte a fiát, hogy „Te a művészeté vagy, nem az egyházé.” A kétségbeesett apa 1827. augusztusában Boulogne-sur-Merbe vitte pihenni a fiát, de Liszt Ádám súlyosan megbetegedett „gastritis okozta lázat” állapítottak meg nála, és 51 évesen meghalt. A temetés után, a 17 éves Liszt Ferenc visszatért Párizsba, ahol veszteséggel eladta Érard-féle zongoráját. Felhagyott a hangverseny körutakkal, és zongoraleckékből tartotta el magát, ugyanakkor az addig egyoldalú műveltségét igyekezett bővíteni. Szerelmes lett egy tanítványába. Saint-Cricq gróf 17 éves lányába, Caroline-ba, azonban a lány apja az osztálykülönbség miatt megtiltotta, hogy találkozzanak. Lisztet önértében sértette az eset, és annyira megviselte, hogy több újság is a gyász hírére közölte, a L'Etoile pedig nekrológot írt róla. Amikor kigyógyult a bánatából, május 21-én egy kis kompozíciót készített, amely az első magyaros jellegű műve volt: Fáy László és Bihari János verbunkos dallamaihoz komponált variációkat. Ugyanakkor minden szabadidejét az irodalom és a filozófia tanulmányozásának szentelte: Voltaire-t, Rousseau-t, Pascal-t, Kantot, Hegelt, Victor Hugo-t olvasott.

Folytatása következik

DARVAS ISTVÁN RABBI MAGYARÁZATA BÁMIDBÁR

Mózes negyedik könyvének első hetiszakaszában olvashatunk a törzsek és a nemzetiségek felsorolásáról, származásuk, illetve a negyvenéves vándorlás idején a táborban elfoglalt pozíciójuk szerint.

Foglalkozunk a léviek különleges státuszának bemutatásával és az elsőszülött fiúk kiváltásával. Az apák kötelessége, hogy egy kohéntól kiváltsák elsőszülött fiaikat, egészen pontosan azt, aki anyja „méhszájának megnyitója”. Először úgy tűnt, hogy az elsőszülötteket kell az Örökkévalónak szentelni: „Mert enyém minden elsőszülött Izrael fiainál... Akkor szenteltem őket magamnak, amikor lesújtottam Egyiptom földjén minden elsőszülöttre.” (4Mózes 8:17), azonban az Aranyborjú vétkével elvesztették ezt a lehetőséget, és mivel csak Lévi törzse nem vett részt a bálvány elkészítésében, ezért a szent szolgálat ellátásának kötelessége az övék lett: „Válaszd külön a léviket Izrael fiaitól, hogy a léviek az Enyéme legyenek... minden elsőszülött helyett, aki anyja méhét megnyitja” (4Mózes 8:14,16).

Ennek ellenére az elsőszülött kiváltásának micvája érvényben maradt. Kiváltást, héberül pidjon hábén-t akkor tartunk, ha a gyermek fiú és anyja elsőszülöttje, aki a „méhét megnyit-

ja”, illetve ha az apa nem kohén vagy lévi, és az anya sem kohén vagy lévi lánya.

Ennek okán például császármetszéssel született elsőszülött fiúk esetén nincs pidjon hábén. A szertartást a születés utáni harmincegyedik napon kell elvégezni, ha előbb hajtják végre, nem érvényes, meg kell ismételni. Nem tartunk fiú kiváltást szombat, ünnep és böjtnapon. Ha a fiút az apa nem váltotta meg időben, akkor tizenhárom éves koráig pótolhatja mulasztását, utána fiának kell gondoskodni erről.

„Szólt az Örökkévaló Mózeshez Szináj pusztájában, a gyülekezés sátrában, az Egyiptom országából való kivonulás utáni második évben, a második hónap elsején” (4Mózes 1:1).

„Háromféle módon adatott a Tóra, tűzben, vízben, és a pusztában. Tűzben, hiszen írva van: „A Szináj hegye pedig egészben füstölgött, mivelhogy leszállott rá az Ő-való tűzben...” (2Mózes 19:18), vízben, miként az írva van: „Örökkévaló, mikor elindultál Szeirből, a föld is megrendült, az egek is csepegtek, felhők is csepegtettek vizet” (Bírák 5.4), és a pusztában, ahogyan a fent említett pászokban is olvasható.

Mestereink egybehangzó véleménye szerint három kulcsa van a tóratanulás sikerességének. Elengedhetetlen a kemény munka, a tanu-

lás okán érzett öröm és a szerénység, aminek az a felismerés az alapja, miszerint eredményességünk nem (csak) saját erőfeszítésünkön múlik, hanem Isten kegyén, aki a Tórát adja nekünk.

A Talmud szerint vita volt azon, hogy milyen áldást kell mondani tanulás előtt: Ráv Jehudá mondta Smuel nevében: aki megszentelt minket parancsolataival és megparancsolta, hogy a Tóra szavaival foglalkozzunk.

De Rabbi Johanán így fejezte be: édesítsd meg nekünk Örökkévaló Istenünk Tórát szavait ajkunkon, és néped, Izrael háza ajkain, és legyünk mi és utódaink és néped, Izrael háza utódai valamennyien Neved ismerői, és Tóráddal foglalkozók, áldott vagy Örökkévaló, aki Tórára tanítod Izrael népét. Ráv Hámnu-ná azt mondta: „aki kiválasztott minket minden nép közül, és nekünk adta Tóráját. Áldott vagy Örökkévaló, aki Tórát adsz”. Az első áldás a kemény munkára, a második az örömről, a harmadik pedig arra vonatkozik, hogy a Tórát Isten adja nekünk, nem véletlen, hogy a háláhá végül az lett, hogy mindhármat mondjuk el, hiszen - optimális esetben - tökéletesen kiegészítik egymást.

Sábát sálom!

HALMOS SÁNDOR: Magyar-zsidó irodalomtörténet^(4.)

Nem volna-e elmondhatatlan veszteség, ha a magyarság tisztán katolikusokból állna a kuruc eb-ura-fakó, Arany aggályoskodó, s Gyulai harcos józansága, Ady és Móricz zsíros és boros kálomistasága hiányoznék belőle? S hasonlóan káros volna, ha egy teljesen református Magyarország híján lenne egy Vörösmarty romantikus színpompájának, s egy Madách, egy Vajda metafizikai érzékének?

Nincs miért tagadnunk, hogy a magyar zsidóság is különbözik a nemzet más vallású rétegeitől. Sőt erősebben, mint ezek egymástól. Faj-e vagy felekezet? Nincs felekezeti különbség, amely csak felekezeti lenne. Bizonyos idő elteltével az eredetileg pusztán vallási eltérés erkölcsi, életmódbeli, faji különbséggé is válik. Mmások vagyunk, hihetünk, a szükséges voltunkban s tudunk olyan feladatokat elvégezni, melyre mások nem alkalmasak.

Azt is mondhatnák, hogy mi szükség a magyar zsidó irodalommal külön foglalkozni. Sokak szerint Bródy, Molnár, Szomory nem magyar, hanem zsidó írók. Csak a legszimlább gondolkodás képzelheti el, hogy egy lélek nem ragaszkodik egyszerre két közösséghez, hogy a zsidó szolidaritás kizárja a magyarsággal való szolidaritást. A zsidó lélek a mértani idomok közül nem a körhöz hasonlít, amelynek egy a középpontja, hanem az ellipszishez, amelynek

két gyújtópontja van. Íróinkat védeni kell!

A zsidó író pórul jár a magyar kritikában. A magyar irodalomtörténet nem szívesen látja, mert zsidónak tekinti. Egy Kóbor, egy Molnár, egy Ignó - a kitértekről nem is szólva - már nem ismert, nem tananyag és mi, zsidók sem foglalkozunk velük. Szép Ernőt, Füst Milánt, Kiss Józsefet, Emőd Tamást másfél sorral intézik el. A magyar irodalomtörténet igyekszik nevüket sem megőrizni.

Hát őrizzük meg mi. Készítsük el az új Magyar Zsidó Lexikont, hiszen még élnek kiváló alkotók, s a múlt kutatóinak száma nő. Ez igazságot, kritikai jogvédelmet szolgáltatna azoknak, akiket megtagadtak, de úgy, hogy a kötet a zsidó oldal felé is őrizze meg teljes függetlenségét, ítéleteiben is pártatlan, igazságos legyen. A mű ne a zsidó érdem elfogult és izléstelen öndicsérete legyen, s ne a zsidó pártélet viszonyait tükrözze, de a magyar zsidóság érdeke, kötelessége tisztázni, mit jelentett a magyar irodalomban. S hiányos lenne, ha csak azt végezné el, mit művelt, mit alkotott. Megérdemli azt is, mit tett a magyar zsidóság, mint a nem zsidó alkotások támogatója: a megértő és hitvalló kritikus, az áldozatkész mecénás, és a megértő, lelkes olvasó szerepében. S végig kellene kísérni, hogyan alakult ki arca, és változott a magyar irodalom tükrében.

Aki elmélyed majd ezekben a kérdésekben, észre fogja venni, hogy az egyes zsidó íróképp úgy nem érthetők meg a zsidó közösséghez való viszonyuk tisztázása nélkül, mint ahogy mások nem érthetők meg gazdasági helyzetük, vagy szerelmi életük ismerete nélkül. Egyes esetben fel kell vetni, milyen fokú zsidóságból származik az író, milyen hűséget, érvényesülési vágyat hozott magával, milyen kötöttségek és sebek akadályozták a magyar réteg életmódjának és világfelfogásának teljes átvételében.

S végül az egyes fejek és sorsok tanulmányozása közben fel fog tárulni a leírt sok vergődés rejtett, mélyebb értelme és rájön nem egy sereg jó vagy rossz író művét, hanem azok mögött egy közösség életét tanulmányozza, az évezredes évek leglátványosabb szakaszában. Azt tanulmányozza, hogy viselkedik egy közösség, mikor elhagyva ősi kultúráját, amelyben addig mindig bántalom és nélkülözés közben is mély biztonságban nyugodott, átlép egy másik hatalmas közösségbe, és elvonulnak előtte remények, kiábrándulások, a dacos kiegyensúlyozás és a bölcs vagy alantas megalkuvások, az egyensúly-keresési kísérletek, sokváltozatú és még a sikerek között is az élet tragikus sorozata.

vége

Helyes megfejtést küldtek be:

Binder Vera - Ashdod
 Ezri Edith és Pista
 Farkas Ferenc - Netanja
 Friedmann Alice - Hadera
 Friedmann Idus - Kirját Bialik
 Friedmann Richárd - Bat-Jam
 Hár Koháv Lili - Ramat-Gan
 Horovitz Imre - Karmiel
 Kocsis Mária - Jeruzsálem
 Kreisler Gábor - Debrecen
 Navon Sarah és Shmuel - Árád

Kérjük megfejtéseiket postán az
 Új Kelet, 49382 Petah-Tikva,
 Tsirlson 25. címre küldjék el.
 Telefonon a 052/7265-631-es
 számon várjuk a megfejtést.
 Email címünk:
 ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése: KITÚNÓ ADOTTSÁGAI VANNAK A KEDVES NEJÉNEK!

Kérdések:

1. A Jeruzsálemi Izrael Múzeumban április 20-án megnyitott kiállításon bemutatják a világ legkisebb Bibliáját. Mennyi időt vett igénybe a Nano Biblia elkészítése?
2. Akkót világ egyik legrégebbi kikötővárosaként tartják számon. Milyen történelmi emlékek látogathatók a városban?
3. Shlomo Avineri a jeruzsálemi Héber Egyetem politológiai professzora és számos külföldi egyetem vendégprofesszora. Kiről írt életregényt, amely magyarul is megjelent a napokban?
4. Melyek Igor Sztravinszkij orosz származású zeneszerző legismertebb művei?
5. Hol található a görög zsidóság történetét dokumentáló múzeum?
6. Az első igazi nagyoperettet Párizsban mutatták be, az Orfeusz az alvilágban címmel 1858-ban. Ki a darab zeneszerzője?
7. Bette Claire Graham találta fel a folyékony hibajavító festéket az írógéphez. Mikor szabadalmazták a terméket?
8. Florida leghíresebb városa a világszerte ismert, nagy népszerűségnek örvendő üdülőváros, Miami. Melyek a város legnépszerűbb strandjai?
9. A jó halászlé már messziről étvágygerjesztő, paprikától piros színével és jó illatával. Melyik fajta halászléhez találunk levesbetétként tésztát is?

OSZTOZKODÁS						BOSZ-SZANTÓ	ROMAI 1-ES PÉNZZÉ TESZ	ZSUGO-RODIK A NAPON	SARJ AZONOS MASSAL-HANGZÓK	AZ URÁN VEGYJELE	
Egy amerikai, egy mexikói és egy magyar kirabol egy bankot. Mikor biztonságba jutnak, az amerikai elkezd kiosztani a részüket: – 1000 dollár nekem, 1000 peso neked, 1000 forint neked. 1000 dollár nekem, 1000 peso neked, 1000 forint neked. Ekkor odaszól a mexikói a magyar-nak: – Tudod, én nem szeretem a gringókat, ...!						1					E
						TITKOT KIFECSEG					
						HASZONTALAN NÖVÉNY			DÉL-KELET, RÖVIDEN SZÍNÜLTIG		
						DITKÉ-NEKIS BECÉZETT NŐI NÉV			KÉRDŐ-SZÓCSKA FENTRŐL NYÚJT		
						SIEMENS, RÖVIDEN	SZÜKSÉG VAN RÁ				
						BUZDÍT, LELKESÍT	HIRTELEN HÚZ				
ÉTELT NÉLKÜ-LŐZŐ	2	AZ ORRÁHOZ	ZORRO JELE	ERŐMÜ-BEN VAN!	VALAMIT TARTANI KÉPES			TALÁL RÉS VAN RAJTA			
					OLASZ-ORSZÁGBÓL VALÓ TRENÉROZ						
ÉSZAK, RÖVIDEN			JÁTEKTÉR RÉSE					PADSOR KÖZEPÉI			
BOLT-BELSŐI			ROBINSON TÁRSAI					BAKONYI PATAK			
MUNKÁT VÉGZŐ SZER-KEZET				KISSÉ IJEDTI		ZUHANY			MEGA-RÖVIDEN		
				ÁLLJI		BENTRŐL HAJÍTÓ			MARADI FEJFEDŐI		
HELYBEN ÁLLI		AZ EGYIK VILÁGTÁJ SZEM-FORGATÓ					GABONA-NYALÁB				
SÉRT					FÉRFINÉV A PINCE IRÁNYÁBA, NÉPIESEN		ILLETVE				
A MAGAS-BAN NYOM						EGYIK MEGYENK KIHÍVÓAN PIMASZ			SZÁN OLDALAI LEJEBB-RŐL		
								VONAT-KOZÓ NÉVMÁS BIRTOKOL			
FRANCIA AUTÓJEL SZEMER-KÉL				PINCÉRNŐ FEJDÍSZE						DÖNTŐ ÉRV	
SZIGETEK, RÖVIDEN				VADÁSZ REJTEKE							
ÜLŐKE SZÉLEI!			BORÍTÓ, TAKARÓ				A SZEMÉ-LYERŐL				
FELFALÓ			DINNYE-SZELETI				A KÖRHÁZ JELE				
						AKADÁLY-TALANUL MEGY					
ENERGIA, RÖVIDEN	E						NAGY LEVELŐ GYOM-NÖVÉNY				

TANÁR ÚR KÉREM

Válaszok:

1. Uri Sivan és Ohad Zohar, a Nano Biblia ötletgazdái olyan számítógépes program segítségével készítették el a könyvet, amely közel másfél óra alatt képes volt ion sugarakkal kivésni a 1 200 000 héber betűből álló szöveget.
2. A már a Bírak könyvében is szereplő város változatos történelme máig nyomkövethető, ha meglátogatjuk például a Máltai Lovagok Várát, a Fürdőház-múzeumot, a kikötőt, az Ottomán várfalakat, az óvárosi piacot, vagy a világon egyedüli, tunéziai stílusú Or-Tora Zsinagógát.
3. Herzl Tivadarról, akinek nagyhatású életművével héberre fordított naplója kapcsán kezdett el részletesebben foglalkozni az író. Shlomo Avineri Theodor Herzl és a zsidó állam alapítása című könyve követi a három, eddig magyarul megjelent Herzl-monográfiát – Raphael Patai, Halász Zoltán és Novák Attila művét. Avineri munkája Izrael állam létrejöttéről is részletes elemzést ad olvasóinak.
4. Igor Sztravinszkij orosz származású zeneszerző, akit sokan a 20. század egyik legnagyobb hatású zeneszerzőjének tartanak. Műveiért szerzett elismerései mellett, zongoristaként és karmesterként is nagy hírnévre tett szert. A Tűzmadár és a Tavasz áldozat

komponistája, karmester, aki Franciaországban és az Egyesült Államokban élt és alkotott.

5. Az athéni Zsidó Múzeumot a város központjában találhatjuk. Itt látható a Mózes Trónjának nevezett zsinagóga-kőszék, Dura-Europos és a szardeszi Zsinagóga mozaikja. Egy szép szalont is berendeztek, ahogyan egy gazdag szefárd család házában állt valaha. Fotókat láthatunk még többek között a szaloniki zsidónegyedről is.

6. Jacques Offenbach, akit a világhírű olasz zeneszerző, Gioacchino Rossini a Champs-Élysées Mozartjának nevezett. A francia operettből nőtt ki a világszerte népszerű, Johann Strauss nevével fémjelzett bécsi operett is.

7. Claire mint titkárnő, sokat fáradozott a gépelési hibák javításával. Konyhájában próbálta előállítani a tökéletes hibajavítót smink anyagokkal, és vizes alapú fehér temperával, végül 1958-ban szabadalmaztatta a terméket.

8. A több mint ötezer négyzetkilométeren fekvő kétmillió életteli városban legnagyobb népszerűségnek a part menti területei számítanak, ezek Miami Beach, South Beach, és Coconut Groove. Az óriási szigeten fekvő Miami Beach és South Beach, Miami szórakoztató és fürdő központjai, gyönyörű, homokos strandok szegélyezik.

9. A bajai halászlét pontyból főzik, persze csípőspaprika is bőven kerül bele. Kenyér helyett levestésztát kínálnak mellé egy külön tálban felszolgálva.

VACSORÁRA AJÁNLJUK

Balázs Ibi heti receptajánlata

Babpástétom

Hozzávalók: 2 doboz nagy szemű fehérbab konzerv, 3 kemény tojás, 1 evőkanál libazsír (vagy olívaolaj), 1 fej vöröshagyma, 2-3 zúzott fokhagyma, só, bors.

Elkészítése: A babkonzervek tartalmát lecsöpögtetjük, majd alaposan összetörjük villával. A vöröshagymát apróra vágjuk és a zsíron sárgára dinszteljük, hozzá adjuk a fokhagymát is. A dinsztelt hagymákat hozzáadjuk a babhoz. A kemény tojást apróra vágjuk, ezt is a babhoz adjuk. Sóval és borssal ízesítjük.

Hozzávalók: 2 fehérbab konzerv, 1 hámozott paradicsom konzerv, fél dl olíva olaj, mentalevelek, friss koriander, fahéj, só, bors, citromlé, egy pici csípős paprika.

Elkészítése: A paradicsom konzervet robotgéppel pürésítjük. Hozzáadjuk az olíva olajat, a sót, fahéjat, apróra vágott menta és koriander levelet, egy pár csepp citromlevet, egy kis erős paprikát, borsot és belekeverjük a lecsöpögtetett babot. Hűtve, pitával tálaljuk.

Olvasói recept: Francia karfiol

Hozzávalók: 1 közepes fej karfiol, 4 db tojás, 4 dl tejföl, 100g reszelt sajt, 100g reszelt füstölt sajt, só, bors, szerecsendió.

Elkészítése: A karfiolt rózsáira szedjük és megfőzzük. A tojás sárgáját összekeverjük a tejföllel, ízesítjük sóval, borssal, szerecsendióval. Belekeverjük a reszelt sajtokat, és a felvert tojás fehérjét. Óvatosan összekeverjük a karfiollal. Olajozott zsemlemorzsával megszórta tepsibe öntjük, és arany barnára sütjük.

Tipp: ha túl híg, akkor lehet hozzá tenni kevés lisztet. Olyan állaga legyen mind a piskótának.

Beküldte:
Szigetiné Deme Ilona

Sajtsaláta kukoricával

Hozzávalók: 1 kukorica konzerv, 200g sajt, 100g füstölt sajt, 100g dióbél, 1 csokor petrezselyem, majonéz, só.

Elkészítése: A lecsepegtetett kukoricát tálba öntjük. Mellé dobáljuk a kis kockákra vágott sajtokat. A diót szárazon, serpenyőben egy kicsit megpirítjuk, majd egy vágódeszkán picit megtörjük, és a sajtokra öntjük. Rászórjuk a felaprított petrezselymet, megsózzuk és belekeverjük a majonézt.

Kaliforniai csirkesaláta

Hozzávalók: 600g csirkemell filé, 2 zöldborsó konzerv, 2 csemegekukorica konzerv, 1 ananász konzerv. 150g kaliforniai paprika, 1 kávéskanál őrölt bors, 1 mokkáskanál curry por, só, citromlé, 4 dl kész majonézmártás, 4 szál francia petrezselyem.

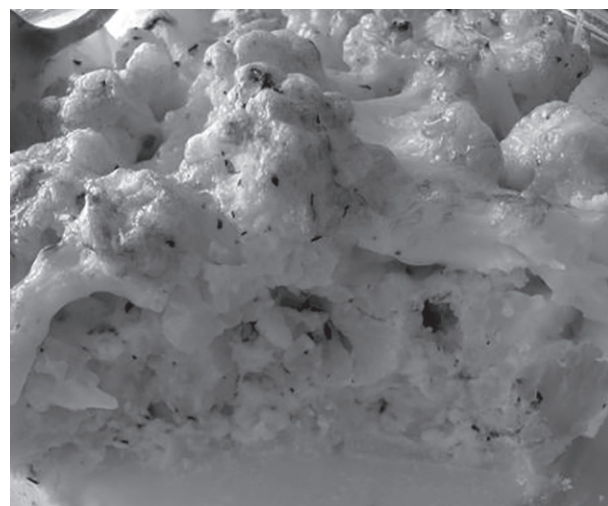
Elkészítése: A csirkemell filét megsütjük, a paprikát és az ananászt kockára vágjuk. Összekeverjük őket a kukoricával és a zöldborsóval, megfűszerezzük, összekeverjük a kész majonézmártással és hűtőben lehűtjük. Tálaláskor a felszeletelt csirkemell filét a salátára tesszük és petrezselyemmel díszítjük.

Francia babsaláta melegen

Hozzávalók: 1 piros babkonzerv, 1 nagy fej vöröshagyma, 100g füstölt liba sonka, 1 pár virsli, olívaolaj, só, petrezselyem.

Elkészítése: A sonkát csíkokra szeljük, az olajon megpirítjuk. Rádobáljuk a karikára szelt hagymát, és puhára pároljuk. Hozzá tesszük a babkonzervet, és a karikára vágott virsli. A végén vágott petrezselyemzölddel, és borssal megszórjuk. Melegen tálaljuk.

Arab babsaláta

FEDDEZD FEL A HÉBER NYELVET!

Örökségünk

A jerusá (ירושא) szó örökséget jelent. A magyarajkúak így, E hanggal ejtik. A helyes kiejtés inkább jörusá: az első magánhangzó egy alig hallható „SVA”. Aki szótárban keresi, az pontozott alakban találhat rá: יְרוּשָׁה, ahol a rövid U hangot az átlósan dőlő három pont, a „kubuc” jelöli.

Az örökséggel, örökléssel rokon szavak általában a JUD – RÉŠ – ŠIN (י-ר-ש) hármas gyökből épülnek.

A jorés (יורש) örököst jelent; nőnemben joreset (יורשת). A jorés ecer (יורש עצר) – trónörökös.

A járás (יָרַשׁ) ige azt jelenti, hogy örököl.

A láreset (לָרַשׁ) azt jelenti: örökölni. A löhoris (לְהוֹרִישׁ): örökbe adni.

A hagyomány fogalmát a héber a morásá (מורָשָׁה) vagy a moreset (מורָשֶׁת) szóval fejezi ki.

A torásá (תורָשָׁה) átöröklést jelent, a torásti (תורָשֶׁת) az öröklött tulajdonság vagy betegség jelzője.

Halmos László

Héber nyelvtanítás: 052-3260834
izraeliherivel@gmail.com

MŰSORAJÁNLO

Május 14. csütörtök	Május 15. péntek	Május 16. szombat	Május 17. vasárnap	Május 18. hétfő
TV1 15:30 Gingi 16:00 Kihívások 2014 16:15 Álomvilág 16:30 Híradó gyerekeknek 17:34 Híradó gyerekeknek 18:00 Este hatkor 19:00 Rádás 19:58 Mabat 21:05 Hol élsz te? 21:50 Édenkert nőknek 22:45 CSI New York 23:30 Hírek TV2 06:20 A reggel világa 09:00 A nap hívása 11:00 Erről beszélünk 12:30 Központi játszma 13:00 Eicler Jakov 13:30 Biztos recept 13:45 Dan és Mozli 14:15 Állatok 14:30 Huszonhárom perc 15:00 A nap hívása 16:45 Első kiadás 17:30 Média 18:00 Hatórás vendégünk 19:00 Gideon és BenSimon 19:58 Hírek 21:00 Hat anya 22:30 80-as évek 23:15 Fokozott keresés DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Rondo 08:00 Híradó 08:20 Charly, majom a családban 09:10 Jamie 15 perces kajái 09:40 Don Matteo 10:45 A szenvedélyek lángjai 11:35 Család barát 13:00 Híradó 13:45 Jamie 15 perces kajái 14:15 Kívánságkosár 16:05 Lola 16:50 Charly, majom a családban 17:45 Szerencse híradó 18:00 Ridikül 19:00 Híradó 19:20 Dunasport 19:35 Don Matteo 20:40 Szívek doktora 21:30 Fábry 22:50 Munkaügyek 23:25 Római helyszínelők <i>A Disznó nem hajlandó együttműködni a helyszínelők csapatával. A tárcájában azonban találnak egy képet a barátnőjéről, Sofiáról.</i>	TV1 15:00 Kérdezd a rabbit 15:30 9-2-9 16:30 Híradó 16:57 Pénteken ötkor 18:00 Így történt 18:30 Szombatfogadás 19:00 Egyetek velem 19:30 Jönnek a zsidók 19:58 Napló 21:30 Minden, ami Pete 22:00 Perzsia hercege TV2 06:00 Séfjáték 06:20 A reggel világa 10:00 Zárszámadás 11:00 Izraeli hullámsáv 11:30 Ételek, amelyek történelmet csináltak 12:00 Ellenzék 12:30 Egészségünk 13:00 Üzleti ügyek 13:30 Arabnyelvű hírek 14:00 Toker, pénteken 15:00 Ifjúsági híradó 15:30 Biztos recept 16:05 Erről beszélünk 17:30 Azt mondják itt volt 18:00 101-es szoba 18:30 A séf ajánlása 19:10 Segev konyhájában 19:58 Péntek esti stúdió 21:30 A nemek csatája 22:45 Ünneplés DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 P'amende 07:25 Hazajáró 08:00 Híradó 08:20 Charly, majom a családban 09:15 Jamie 15 perces kajái 09:40 Don Matteo 10:50 A szenvedélyek lángjai 11:40 Család barát 13:00 Híradó 13:45 Jamie 15 perces kajái 14:15 Kívánságkosár 16:20 Lola 17:05 Charly, majom a családban 18:00 Ridikül 19:00 Híradó 19:35 Labdarúgás 22:00 King <i>Jess és Danny éppen a hálaadás napi vacsorára készülnek, amikor Graci felhívja Jesst, hogy segítsen neki megoldani egy 15 éve lezáratlan ügyet. Melyben egy anya eset áldozatul.</i> 22:50 Rejtélyes XX. század	TV1 07:30 Gyermekműsorok 10:00 Gingi 10:30 Mélyvízben 11:00 Történetmesélők 12:00 Mábát seni 13:00 A Herzl család 14:00 Zenészek 14:45 Tesztvezetés 15:15 Hatvan perc 16:00 Glóbusz 17:00 Hírek 17:30 Telecinema 18:00 A séf segítségével 18:55 Szombatfogadás 19:25 Megható lelkek 19:58 A szombat hírei 21:00 Világlátó 22:00 A zsidó otthon 22:30 Már nem jeruzsálemi TV2 06:20 Kidon és BenSimon 06:45 Jogi ügyek 07:30 Fiatalok híradója 08:00 Segev konyhája 08:30 A nap hívása 09:30 Séfjáték 11:00 Azt mondják itt volt 11:30 Lelki beszélgetés 12:00 Izrael felfedezése 12:30 Gideon és BenSimon 13:15 Biztos recept 13:30 A séf ajánlja 14:00 Zenészek 14:30 Erről beszélünk 15:45 Aranyketrec 17:05 Felújítás 18:00 Világrend 18:45 Sajtópáholy 19:58 Híradó 21:00 Álrúhás főnök 22:40 Nemek harca 23:15 Ünneplés DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Öt kontinens 07: 25 Vízipártúra 08:00 Híradó 08:30 Család-barát 10:05 A legendás musztáng 11:30 Belle és Sébastien 12:00 Hazajáró 12:30 Csodabogár 13:00 Híradó 13:45 WTCC túraautó 14:10 Térkép 14:45 Labdarúgás 17:00 Szerettel Hollywoodból 17:30 Noé barátai 18:00 Gasztroangyal 19:00 Híradó 19:30 Szerencse Szombat 20:25 Nero Wolfe rejtélyei 22:15 Aki legyőzte Al Caponét	TV1 15:30 Gingi 16:00 Kellemes ünnepet! 16:30 Mélyvízben 17:34 Híradó gyerekeknek 18:00 Este hatkor 19:00 Mabat 19:30 Jeruzsálem napi ünnepség 20:50 Labdarúgás 23:30 Hírek TV2 06:25 Szivárványreggel 09:05 Mit szóltok hozzá? 10:05 A létező legfinomabb 10:55 Mindenki szakács akar lenni 12:15 A város íze 12:45 Együtt, vagy külön 13:15 Nyitott vonalak 13:45 Dan és Mozli 14:15 Állatok 14:30 Kíváncsiskodók 15:00 Hírek 15:45 Közös számla 16:45 Első kiadás 17:30 Rendet teszünk 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Sztárok 19:58 Hírek 21:00 Tények 2015 22:10 Párok 23:15 Éjszakai emberek 23:45 Az éjszaka hírei DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 06:55 Vatikáni híradó 07:20 Így szól az Úr! 07:25 Református istent. 08:00 Híradó 08:30 Család-barát 10:00 Isten kezében 10:30 Engedjétek hozzám 10:40 Katolikus krónika 11:05 Új nemzedék 11:35 Metodista magazin 12:00 Utódok reménysége 12:30 Eperjes 13:00 Híradó 13:45 Hagyaték 14:15 Sport7 14:50 Ízőrzők 15:30 Pécsi Ildikó: Veri az ördög a feleségét 17:15 Vitézy László: Pillangó 19:00 Híradó 19:35 Hogy volt?! 20:30 Magyarország, szeretlek! 21:40 Egynyári kaland 22:40 Pierrot bandája <i>Pierrot és barátai Párizs utcáin garázdálkodnak, bankot rabolnak, mulatni járnak, élvezik az életet.</i>	TV1 15:30 Gingi 16:00 Álomvilág 16:25 Első kiadás 16:53 Tel-avivi fiatalok 17:34 Híradó gyerekeknek 18:00 Este hatkor 19:00 Rádás 19:58 Mábát 21:00 Kosárlabda 23:05 Törvény és rend 23:50 Hírek TV2 06:25 Szivárványreggel 09:05 Mit szóltok hozzá? 10:05 A létező legfinomabb 10:55 Hét nap - hét étel 12:10 Sütés-főzés 12:45 Kneszet 13:15 Időn túl 13:45 Dan és Mozli 14:00 Áldott pillanat 14:30 Kíváncsiskodók 15:00 Választások 15:15 Gil Hovav 15:45 Közös számla 16:45 Első kiadás 17:30 Rendet teszünk 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Sztárok 19:58 Hírek 21:00 Kilenc hónap 23:15 Éjszakai emberek 23:30 Az éjszaka hírei DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Roma magazin 07:25 Domovina 08:00 Híradó 08:20 Charly, majom a családban 09:10 Jamie 15 perces kajái 09:40 Hogy volt?! 10:40 A szenvedélyek lángjai 11:25 Család-barát 13:00 Híradó 13:45 Jamie 15 perces kajái 14:15 Kívánságkosár 16:30 Lola 17:15 Charly, majom a családban 18:00 Ridikül 19:00 Híradó 19:35 Don Matteo 20:40 Brown atya 21:35 Kékfény 22:30 Bábel - Hesnával a világ: Ökoterroristák 23:25 Birodalmi áldozatok - áldozatbirodalmak <i>Mennyiben tekinthetők nemcsak az elnyomottak, hanem az elnyomó hatalom képviselői is áldozatnak?</i>

Május 19. kedd

TV1
15:30 Gingi
16:00 Állatmentés
16:25 Híradó gyerekeknek
16:53 Tel-avivi fiatalok
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Este hatkor
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 A Herzelek
22:00 Eurovízió

TV2
06:25 Szivárványreggel
10:03 A létező legfinomabb
10:55 Hét nap, hét étel
12:45 Tengeralattjáró
13:15 Harmadik olvasat
13:45 Dan és Mozli
15:45 Közös számla
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Sztárok
21:00 Ototo
22:00 Fordított
22:55 Éjszakai emberek
23:35 Az éjszaka hírei

DUNA TV
06:50 Hajnali gondolatok
07:00 Srpski Ekran
07:30 Unser Bildschirm
08:00 Híradó
08:20 Charly, a majom
09:10 Jamie 15 perces kajái
09:40 Don Matteo
10:45 A szenvedélyek lángjai
11:35 Család-barát
13:00 Híradó
13:45 Jamie 15 perces kajái
14:15 Kívánságkosár
16:25 Lola
17:10 Charly, majom a családban
18:00 Ridikül
19:00 Híradó
19:30 Don Matteo
20:35 Rex felügyelő
21:30 Elővízió
22:00 Euróvíziós Dalfesztivál 2015
Élő közvetítés Bécsből

Május 20. szerda

TV1
15:30 Gingi
16:00 Engem nézzetek
16:30 Híradó gyerekeknek
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Este hatkor
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Mábát seni
22:00 Kapitalizmus
23:00 Éles kép
23:30 Híradó

TV2
06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 Közvélemény
13:00 A politika világa
13:30 Biztos recept
14:30 Kíváncsiskodók
15:00 A nap hívása
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
19:58 Híradó
21:15 Mentővonat
22:10 Az ellenség

DUNA TV
06:50 Hajnali gondolatok
07:00 Horvát krónika
07:30 Ecranul Nostru
08:00 Híradó
08:20 Charly, majom a családban
09:10 Jamie 15 perces kajái
09:45 Don Matteo
10:45 A szenvedélyek lángjai
11:35 Család-barát
13:00 Híradó
13:45 Jamie 15 perces kajái
14:15 Kívánságkosár
16:25 Lola
17:10 Charly, a majom
18:00 Ridikül
19:00 Híradó
19:35 Don Matteo
20:45 Labdarúgás
23:25 Szabadság tér 1989
00:10 Fapad
00:40 Arany metszés
01:35 Csókok
A dublini kiskamasz Dylan életét apja dühkitörései nehezítik...

Farkas Zoltán egy évtizede dolgozik a közmédiában. Korábban a Bartók Rádió főszerkesztői posztját töltötte be, jelenleg a csatorna intendánsaként szolgálja a klasszikus zene ügyét.

A Birodalmi áldozatok – áldozatbirodalmak arra keresi a választ, hogy a szovjet típusú diktatúrákban mennyire tekinthetők áldozatoknak a hatalom képviselői. A kérdést a dokumentumfilm észt, orosz és magyar nézőpontból vizsgálja, a hazai megszólaló Jankovics Marcell, filmrendező, művelődéstörténész (hétfő, Duna 23:25). Kedden vetítik a Memento című amerikai filmet. A mozi cselekménye igen bonyolult, s csak a végére derül ki, igazak-e a főhőssel kapcsolatos várokozásaink. Azoknak ajánlom, akik szeretik a csavaros, hátborzongató cselekményszöveget (Duna 00:05). Noha engem inkább a nagy labdarúgó-világversenyek érdekelnek, de a magyar futballban tapasztalható kedvező jelek nyomán jó szívvel ajánlom a focirajongóknak a Labdarúgó Magyar Kupa döntőjét (szerda, Duna 20:45).

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜKÖN!

A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:

Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és környéke - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér-Seva - FM 107.3.

Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)

Csendes hét következik, mely kevés munkát és még kevesebb eseményt ígér, cserébe nyugodtan, a saját tempójában végezheti a feladatait. A fennmaradó idejét áldozza a párjára, törődjön vele többet.

Bika (04.21.-05.21.)

A Mars szemben áll a Szaturnusszal: kissé szét-szórtabbá válik. Készítsen pontos időbeosztást, és jegyezze fel a heti tennivalókat, így könnyedén végezhet mindennel. Fordítson több figyelmet az emberi kapcsolataira.

Ikrek (05.22.-06.21.)

A Merkúr kellemetlen kapcsolatban van a Neptunusszal, ezért a héten vigyázzon a légzőszerveire, és ne igyon hideg italokat.

Rák (06.22.-07.22.)

Feszülten kezdődik a hét. Sebezhetőségét egy még lezáratlan konfliktus okozza. Lehet, hogy valakivel már annyira elromlott a kapcsolata, hogy csak feleslegesen vonják el egymás energiáját...

Oroszlán (07.23.-08.22.)

Valamilyen pletykából, vagy intrikából baj származhat, főleg, ha nagyobb jelentőséget tulajdonít neki, mint amennyit kellene. Próbálja meg elviccelni, amit csak lehet.

Szűz (08.23.-09.22.)

Válaszra várnak öntől egy fontos ügyben. A Merkúr szerencsére jó fényszögben van a Jupiterrel, ezért rosszat semmiképpen sem fog mondani. Csütörtökön és pénteken kiszabadulhat a mindennapok taposómalmából, és izgalmas programot szervezhet magának.

Mérleg (09.23.-10. 22.)

Ezen a héten keresse a derűs, bizakodó emberek társaságát, hogy helyreállhasson a lelki békéje. Ne rágódjon túl sokat olyan dolgokon, amelyek nem érdemelnek nagy energiaráfordítást, vagy amiken úgysem tud változtatni.

Skorpió (10.23.-11. 21.)

A héten szorongásait táncsal, tornával, úszással, fényterápiával vagy egy kiadós sétával tudja a legjobban levezetni.

Nyilas (11.22.-12.20.)

A komor Szaturnusz beköltözött a Nyilas jegyébe, de ön maradjon az élet napfényes oldalán. A hét közepén olyan meglepetés éri, ami jelentősen megnöveli az önbizalmát. Kommunikációs készségét a régi viták megoldására használhatja.

Bak (12.21.-01.19.)

A Bak jegyében álló Plútó döntési helyzetbe kényszerítheti. Ügyesen át tudja ugrani az akadályokat, és gyorsan szabadulhat a szorult helyzetből. Helyezze a hangsúlyt az anyagi biztonságra. A hét végén egy hír jó kedvre derítheti.

Vízöntő (01.20.-02.18.)

Valamilyen beteljesületlen vágy foglalkoztatja, és ha a megvalósításra törekszik, akkor sikerrel járhat. A tavasz optimizmust ébreszt önben, úgy érezi, hogy egy régi rossz dolog lezárul az életében, és valami sokkal jobb veszi kezdetét.

Halak (02.19.-03.20.)

Egy szerencsés pénzügyi fordulat még akkor is költségesebbé teszi, ha egyébként a takarékos emberek közé tartozik. Szívesen vásárol meglepetéseket a szeretteinek, akár nagyobb összegért is, mint amit megengedhetne magának.

GYERTYAGYÚJTÁS

2015. május 15.
5775. ijar 26.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 18:53
Tel-Aviv 19:09
Haifa 19:01
Beer Sheva 19:10

A szombat kimenete:

2015. május 16.
5775. ijar 27.

Jeruzsálem 20:10
Tel-Aviv 20:12
Haifa 20:14
Beer Sheva 20:11

BÁMIDBÁR

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,8630 sekel
Euro 4,3472 sekel
Angol font 6,0559 sekel
Svájci frank 4,1833 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felelős kiadó:

Chaia és Georg Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Breuer Péter
Halmos László
Halmos Sándor
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Timea
Peer Gideon
Róna Éva
Sándor Judit
Schnapp Lea
Singer Arje
Surányi J. András
Tarr Miriam

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49450 Petah Tikva
Tsirlson 25.

Tel: 052/7265-631

e-mail: ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.
A szerkesztőség nem felel
a hirdetések tartalmáért.
Kéziratokat nem őrzünk
meg és nem küldünk vissza.

PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON MAGYAR NAPOK TEL-AVIVBAN

**A hétvégén Magyarország Tel-Avi-
vi nagykövetsége kétnapos kulturális
rendezvényt tart a Tahana Bevásárló-
központban, a régi jaffai vasútállomás
felújított épületében. A Neve Cedek ne-
gyed déli csücskében, a tengerpartnál.
(Tel-Aviv, Jezékiel Keuffman utca 2.)**

A rendezvény május. 15-én, pénteken 11 órakor kezdődik. A megnyitón beszédet mond: Ron Huldai polgármester és Nagy Andor, Magyarország nagykövete. Ekkor kezdődik a Rubik kocka-kirakó verseny az erkélyen. 11.15-kor A szécsényi Palóc Néptáncgyűttes lép fel. 12.00-kor a Farkas Zsolt Trió dzsesszkoncertjét hallgathatják meg. 13 órakor ismét a Palóc Néptáncgyűttes lép színpadra. 15 órakor lesz a Rubik kocka-kirakóverseny döntője. 15:45 kerül sor a díjátadási ceremóniára. 16 órakor befejeződik az esemény a HaTachanán, de 17 órától a Farkas Zsolt Trió a Shablul dzsessz klubban (13-as Hangár, Tel Aviv-i kikötő) lép fel.

Másnap, május 16-án szombaton 11 órakor gyermekprogram várja az érdeklődőket, majd 12 órakor ismét a szécsényi Palóc Néptáncgyűttes fellépése lesz látható. 12.30-kor a későnkelő családok élvezhetik a gyerekprogramot. 13.30-tól a Farkas Zsolt Trió dzsesszkoncertje szórakoztatja a közönséget. 14.30 -kor ismét a táncra lesz a főszerep, színpadon a szécsényi Palóc Néptáncgyűttes. Délután háromkor a Barcza Gergő világzenei együttes koncertjén moldovai és balkáni népzene hallgatható. 15.45-kor kerül sor a lottó eredményhirdetésére. A díjak Wizz Air jegyek és kedvezményekre jogosító Budapest Kártyák. 16 órakor véget ér a kétnapos rendezvény, melynek helyszínén két olyan asztal lesz, ahol meg lehet kóstolni a helyben készített leghíresebb magyar ételeket: gulyásleves, kürtös kalácsot, palacsintát, lángost, libamájat (nem kóser) és Pick téliszalámit (nem kóser).

A belépés ingyenes a HaTachanán!

Nepálban ismét megmozdult a föld Izraeliek kérik a kimentésüket

Legalább 65 halottja van az újabb földrengésnek Nepál és India határán. A keddi mozgás erőssége 7,3 volt, ami jóval elmaradt az április 25-i. a nepáli fővárost, Katmandut is megrázó 7,9-es rengéstől, ami több mint nyolcezer ember életét követelte. Az emberek pánikba estek, kimenekültek az épületekből, mert attól tartottak, hogy az rájuk szakadhat, mint a korábbi földrengéskor.

A keddi, Katmandutól 76 kilométerre pusztító földrengésben tizenheten az indiai oldalon haltak meg, Biharban és Uttar Pradesben. A sebesültek száma meghaladja az ezret.

Szerdán folytatják a kutatásokat a romok alatt rekedt lehetséges túlélők után. Az idő azért is sürgeti a kutatókat, mert újabb rengéseket is érzékeltek a térségben, szerda reggel egy 6,3-as erősségű utóregés rázta meg a környéket.

Mentés közben eltűnt az amerikai tengerészgyalogság egyik UH-1 Huey típusú helikoptere hat amerikai és két nepáli katonával a fedélzetén. Kedd este meg kellett szakítani a kutatást a helikopter

után, de szerda hajnalban folytatták.

Továbbra is a helyszínen tartózkodik egy nagyszámú izraeli csoport, amely humanitárius segítséget nyújt az áldozatoknak és részt vesz a mentési munkálatokban.

A veszélyzónában rekedt több izraeli állampolgár, akiknek éppen a napokban született béranyától gyermekük, ők az állam segítségét kérik a gyermekek és önmaguk kimentésére. Izrael nepáli nagykövete is a térségbe érkezett, hogy segítsen mielőbbi elintézni az adminisztrációs ügyeket, és a gyerekek és szüleik biztonságos helyre jussanak. Egyenlőre négy újszülöttről tudunk, akiket éppen a katmandui kórházban ért az újabb földrengés.

A többszörös földrengéstől sújtott országnak folyamatosan szüksége van felajánlásokra, a napokban adta hírül a világsajtó, hogy Cristiano Ronaldo, aranylabdás futballista éves fizetésének felét, csaknem 30 millió sékelt adományozott a nepáli katasztrófa túlélőinek.

EHSz

EGYETÉRTÉS

A hét elején Berlinben tárgyalt Reuven Rivlin állaelnök. Az izraeli-német diplomáciai kapcsolatok felvételének 50. évfordulója alkalmából tett látogatáson többek között Frank Walter Steinmaier német külügyminiszterrel is találkozott. Rivlin a látogatás alkalmából a ZDF televízióknak adott interjújában hangsúlyozta: Izrael és Németország különleges kapcsolata nem azt jelenti, hogy a feleknek mindenben egyet kell érteniük, és támogatniuk kell egymás törekvéseit. A palesztin kérdés jelenidejű megoldásában például határozottan nem egyeznek az izraeli-német vélemények.

Van viszont egy német kezdeményezés, amit Izrael is teljes mellszélességgel, bár leginkább csak a háttérből támogat.

A német külügyminiszter a napokban Kairóban tárgyalt az iszlám legtekintélyesebb szellemi központjának vezetőjével, Ahmad al-Tayibbal. A német diplomácia irányítója az al-Azhar tudósaival együtt arra keresi a választ, hogy miként lehetne a legsikeresebben leleplezni az extrém vallási tanításokat, és elriasztani a fiatalokat a radikális iszlamista csoportoktól. A szunnita vallási központ nemrég indított egy online oldalt a témában és most televíziós csatornán keresztül is kommunikál. Bizonyára uniós pénzekből is. Most már csak abban reménykedjünk, hogy a fegyver visszafelé nem sül el.

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet, hívja a BÁR céget, ahol megmondják, **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707